



Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

65 metai

2022 m. gegužės 4 d.

Turinys

II *Komunikatai*

EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRIIMTI KOMUNIKATAI

Europos Komisija

2022/C 182/01	Komisijos komunikatas. 2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planas	1
---------------	---	---

IV *Pranešimai*

EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRANEŠIMAI

Europos Komisija

2022/C 182/02	2022 m. gegužės 3 d. Euro kursas	13
---------------	--	----

Audito Rūmai

2022/C 182/03	Nuomonė Nr. 1/2022 (<i>pagal SESV 287 straipsnio 4 dalį</i>) dėl Komisijos pasiūlymo dėl Reglamento dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo	14
---------------	---	----

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas

2022/C 182/04	Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl dviejų pasiūlymų dėl Tarybos sprendimų, kuriais valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti ir ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo santrauka (<i>Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu</i>)	15
---------------	--	----

V Nuomonės

KITI AKTAI

Europos Komisija

2022/C 182/05	Paraiškos įregistruoti pavadinimą paskelbimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų 50 straipsnio 2 dalies a punktą	20
2022/C 182/06	Bendrojo dokumento, iš dalies pakeisto patvirtinus nereikšmingą pakeitimą pagal Reglamento (ES) Nr. 1151/2012 53 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, paskelbimas	25

II

(Komunikatai)

EUROPOS SAJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRIIMTI
KOMUNIKATAI

EUROPOS KOMISIJA

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

2022–2024 m. ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo darbo planas

(2022/C 182/01)

1. Įvadas

Pastarųjų mėnesių įtampa energijos rinkoje, kurią patiria ES, yra akivaizdus priminimas apie riziką ir sąnaudas, kurios paprastai kyla dėl didelės priklausomybės nuo importuojamo iškastinio kuro, o dėl Rusijos vykdomo Ukrainos puolimo problema dar labiau padidėjo. Energijos kainos vėl yra politinio dėmesio centre, atsižvelgiant į tikrą jų poveikį Europos piliečiams ir įmonėms. Vis dėlto tai ne pirmoji energetikos krizė Europoje ir greičiausiai ji nebus paskutinė, jei nepadidinsime atsparumo didindami investicijas į žaliąją pertvarką ir taip teikdami pirmenybę energijos vartojimo efektyvumui ⁽¹⁾. Dabartiniai dekarbonizuotos energetikos pajėgumai toli gražu negali patenkinti visų energijos poreikių, o mažesnis energijos vartojimas tokiomis aplinkybėmis gali padėti nedelsiant. Žvelgiant į ateitį, energijos taupymas yra neatsiejama sąnaudų atžvilgiu optimalios ir atsparios energetikos sistemos, galinčios visiems teikti įperkamas energetikos paslaugas ir kovoti su energijos nepriteklumi, kūrimo dalis ⁽²⁾. Energijos vartojimo efektyvumas taip pat bus pagrindinė plano „RePowerEU“, kurią ES vadovai įpareigojo Komisiją pateikti iki gegužės mėn., sudedamoji dalis.

ES ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo politika yra pagrindinė šios darbotvarkės dalis. Tai bendrosios rinkos taisyklės, kuriomis verslui, piliečiams ir vyriausybėms sudaromos palankesnės sąlygos lengviau ir pigiau prisidėti prie perėjimo prie švarios energijos ir įgyvendinti ES energijos vartojimo efektyvumo ir platesnius Europos žaliojo kurso tikslus, įskaitant žiedinės ekonomikos darbotvarkę. Šia politika sukuriama verslo galimybės ir didinamas atsparumas, nes ja nustatomos suderintos taisyklės „su energija susijusiems gaminiams“ dėl tokių aspektų kaip energijos suvartojimas, vandens suvartojimas, išmetamų teršalų kiekiai ir medžiagų naudojimo efektyvumas, skatinama tvaresnių gaminių paklausa ir pasiūla, kartu gerokai sumažinant energijos vartotojų išlaidas: skaičiavimai rodo, kad 2021 m. sutaupyta daugiau nei 120 mlrd. EUR, o 2022 m. gali būti sutaupyta dvigubai daugiau ⁽³⁾.

Atsižvelgiant į esamų ES ekologinio projektavimo taisyklių teikiamas galimybes ir užtikrinant sinergiją su energijos vartojimo efektyvumu, šiame darbo plane daugiau dėmesio skiriama ekologinio projektavimo žiediškumo aspektams, vadovaujantis ankstesniame darbo plane⁹ pateiktu pavyzdžiu ir 2020 m. žiedinės ekonomikos veiksmų planu ⁽⁴⁾. Taigi dar prieš įsigaliojant Tvarių produktų ekologinio projektavimo reglamentui, kuriuo pakečiama dabartinė Ekologinio projektavimo direktyva, galima išnagrinėti naujus konkreitiems gaminiams taikomus reikalavimus dėl medžiagų naudojimo efektyvumo aspektų ir tai bus padaryta. Tai turėtų padėti dar labiau pagerinti žiediškumą ir apskritai sumažinti su energija susijusių gaminių aplinkosauginį pėdsaką ir poveikį klimatui, taip pat padidinti ES atsparumą.

⁽¹⁾ 2021 m. rugsėjo 28 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2021/1749 dėl principo „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ praktinio taikymo. Principo įgyvendinimo priimant sprendimus energetikos ir kituose sektoriuose gairės ir pavyzdžiai (OL L 350, 2021 10 4, p. 9).

⁽²⁾ Taip pat žr. COM(2021) 801 – Pasiūlymas TARYBOS REKOMENDACIJA dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo.

⁽³⁾ Žr. tarnybų darbinį dokumentą.

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_it.

Tiek Ekologinio projektavimo direktyvoje ⁽⁷⁾, tiek Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos reglamente ⁽⁸⁾ nustatyti konkrečioms gaminių grupėms skirtų priemonių priėmimo kriterijai. Juose taip pat reikalaujama, kad prioritetai būtų nustatomi reguliariai atnaujinamuose tęstiniuose darbo planuose, kuriuose įvertinama padaryta pažanga ir nustatomi orientaciniai naujų su energija susijusių gaminių grupių, į kurias reikia atsižvelgti, prioritetai.

Šis planas grindžiamas darbu, atliktu nuo pirmosios Ekologinio projektavimo direktyvos priėmimo, ir ankstesniais darbo planais (2009–2011 m. ⁽⁷⁾., 2012–2014 m. ⁽⁸⁾., ir 2016–2019 m. ⁽⁹⁾.), tačiau jis taip pat apima darbą, kurį reikia atlikti pagal Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos reglamentą, kuriuo nustatomi esamų etikečių skalių keitimo terminai, taip pat įvertinama pažanga, padaryta kuriant Europos energijos vartojimo efektyvumo etikete ženklinaamų gaminių registrą (EPREL). Galiausiai planas taip pat apima panašų darbą padangų ženklavimo srityje, nors jis grindžiamas konkrečiu teisiniu pagrindu ⁽¹⁰⁾.

Kartu su šiuo darbo planu priimtu Ekologinio projektavimo reglamentu bus pakeista Ekologinio projektavimo direktyva ir priimtas reglamentas, taikomas platesniam gaminių asortimentui, taip pat bus galima dar labiau išplėsti reglamentuojamiems gaminiams taikomus tvarumo reikalavimus. Kol išgalios šis naujasis reglamentas, toliau bus įgyvendinama dabartinė direktyva. Šiame dokumente daugiausia dėmesio skiriama su energija susijusiems gaminiams (ErP) ir nustatomi jų prioritetai bei planavimas. Jame pristatomas su konkrečiais gaminiams susijęs ir horizontalusis darbas, susijęs su šio svarbaus tiesiogiai taikomo ES teisės aktų rinkinio įgyvendinimu, konsolidavimu ir tolesniu plėtojimu. Ateityje, kai bus priimtas Tvarių produktų ekologinio projektavimo reglamentas (ESPR), darbas, susijęs su ErP, bus įtrauktas į platesnius ESPR darbo planus ir jam bus toliau skiriamas didelis dėmesys.

Šiuo metu apie 30 ErP gaminių grupių reglamentuojama pasitelkiant maždaug 50 priemonių. Jos taikomos milijardams kasmet rinkai pateikiamų gaminių ⁽¹¹⁾ ir kasdien daro tiesioginį poveikį tiekėjams, mažmenininkams, įmonėms ir vartotojams. Maždaug pusė visos suvartojamos ES galutinės energijos tenka gaminiams, kuriems taikomi šie teisės aktai.

Rengiant darbo planą paaiškėjo, kad, išplėtus taikymo sritį ir įtraukus naujus ErP, vis dar galima sutaupyti daug lėšų, kurios būtų ekonomiškai efektyvios. Be to, pagrindinė išvada, padaryta įgyvendinant paskutinį darbo planą, yra ta, kad norint visapusiškai pasinaudoti šios politikos srities teikiama privalumais reikės geriau suderinti užmojus ir išteklius tiek įgyvendinant politiką ES lygmeniu, tiek kalbant apie valstybių narių pastangas rinkos priežiūros srityje.

2. Numatomas politikos poveikis

Naujausioje ekologinio projektavimo poveikio apskaitos ataskaitoje ⁽¹²⁾ apskaičiuota, kad dėl bendro ES ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo taisyklių poveikio 2020 m. ES pirminės energijos poreikis sumažėjo 7 proc. arba 1 037 TWh per metus (apie 170 mln. tonų CO₂ ekvivalento sumažintas ŠESD kiekis), įskaitant apie 16 mlrd. kubinių metrų dujų. Artimiausiais metais dėl šiuo metu taikomų priemonių bus sutaupoma gerokai daugiau energijos, ypač dėl atsargų apyvartos, o 2021–2030 m. laikotarpiu vidutiniškai bus sutaupoma daugiau nei 1 500 TWh per metus. Daugiau kaip 60 proc. 2020 m. sutaupytos energijos tenka gyvenamųjų namų sektoriui, 24 proc. paslaugų sektoriui ir 10 proc. pramonės sektoriui. 2020 m. ES taisyklės energijos vartotojams atnešė 60 mlrd. EUR per metus (apie 0,4 proc. ES BVP) – 210 EUR per metus vienam namų ūkiui. Panašiai, palyginti su politikos netaikymo scenarijumi, 2020 m. verslas gavo apie 21 mlrd. EUR papildomų pajamų per metus, o iki 2030 m. jos turėtų išaugti iki 29 mlrd. EUR per metus. Tai atitinka daugiau kaip 320 000 naujų tiesiogiai sukurtų darbo vietų 2020 m. (430 000 iki 2030 m.). Šie skaičiavimai grindžiami energijos kainų lygiu iki kainų šuolio 2021 m. (išsamiau žr. tarnybų darbiniam dokumente).

⁽⁷⁾ 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/125/EB, nustatanti ekologinio projektavimo reikalavimų su energija susijusiems gaminiams nustatymo sistemą (OL L 285, 2009 10 31, p. 10).

⁽⁸⁾ 2017 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1369, kuriuo nustatoma energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistema ir panaikinama Direktyva 2010/30/ES (OL L 198, 2017 7 28, p. 1).

⁽⁹⁾ COM(2008)0660 *final*.

⁽⁸⁾ SWD(2012) 434 *final*.

⁽⁹⁾ COM(2016) 773 *final*.

⁽¹⁰⁾ 2020 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/740, dėl padangų ženklavimo pagal degalų naudojimo efektyvumą ir kitus parametrus, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1369 ir panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 1222/2009 (OL L 177, 2020 6 5, p. 1).

⁽¹¹⁾ Apskaičiuota, kad 2020 m. ES 27 valstybėse narėse buvo parduota maždaug 3 mlrd. gaminių, kuriems taikomos priemonės, iš jų – 1,5 mlrd. šviesos šaltinių, 880 mln. elektronikos gaminių, 350 mln. padangų ir 240 mln. kitų gaminių.

⁽¹²⁾ 2020 m. ekologinio projektavimo poveikio apskaitos (EIA) ataskaita: <https://data.europa.eu/doi/10.2833/72143>.

Rengiant EIA naudojamosi Eurostato duomenimis, įskaitant energijos balanso ataskaitas (nrg_bal_c) ir išskirstytus galutinio energijos suvartojimo namų ūkiuose duomenis (kiekiai) (nrg_d_hhhq).

Apskritai neseniai atliktas TEA ⁽¹³⁾ tyrimas parodė, kad šalyse, kuriose vykdoma ilgalaikė politika, prietaisai dabar paprastai suvartoja 30 proc. mažiau energijos, nei būtų suvartoję priešingu atveju. Apskaičiuota, kad įgyvendinant ilgiausiai veikiančias programas, pavyzdžiui, JAV ir ES, metinis elektros energijos suvartojimas sumažės maždaug 15 proc. (ES programos atveju – maždaug tiek pat, kiek šiuo metu ES pagaminama vėjo energijos, arba 2–3 kartus daugiau nei saulės plokščių pagaminamos energijos).

„Eurobarometro“ apklausa parodė, kad didžioji dauguma ES vartotojų (93 proc.) atpažįsta energijos vartojimo efektyvumo etiketę ir ji turi įtakos 79 proc. vartotojų prietaisų pirkimo sprendimų ⁽¹⁴⁾. Naujausiais moksliniais tyrimais ⁽¹⁵⁾ patvirtinta, kad etiketės, kuriose nurodoma skalė, kaip antai ES energijos vartojimo efektyvumo etiketė, daro didesnę įtaką vartotojų elgsenai nei alternatyvių dizainų etiketės.

3. Dabartinė padėtis ir patirtis, įgyta įgyvendinant ankstesnius darbo planus

Taikomų priemonių apžvalgą galima rasti internete ⁽¹⁶⁾. Nuo 2022 m. kovo 1 d. ekologinio projektavimo reglamentai galioja 29 gaminių grupėms, o energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentai taikomi 15 gaminių grupių. Savanoriški sektoriaus susitarimai pradėti taikyti žaidimų konsolėms ir vaizdavimo įrangai. 2020 m. šalis nutraukė senesnę susitarimą dėl sudėtingų televizorių priedėlių dėl mažėjančios atitinkamų gaminių rinkos dalies (tokiems gaminiams ir toliau taikomos horizontaliosios budėjimo ir išjungties režimo vartojamosios galios taisyklės ⁽¹⁷⁾).

Prie šio darbo plano pridedama išsami 2016 m. paskutiniame darbo plane nustatytų prioritetų ir darbų pažangos ataskaita ⁽¹⁸⁾. Buvo daug nuveikta: be kita ko, buvo modernizuotos pagrindinių vartojimo gaminių – lengvųjų šaldytuvų, skalbyklių, televizorių ir šviesos šaltinių – energijos vartojimo efektyvumo etiketės ir priimti kelių gaminių – nuo serverių iki elektros variklių – ekologinio projektavimo reikalavimai. Tačiau apie 40 proc. darbų vis dar vykdomi ir bus perkelti į dabartinį planavimo laikotarpį. Daugumos baigtų darbo kryptų atveju nebuvo priimtos naujos taisyklės, bet jos užbaigtos dėl to, kad Komisija nusprendė nutraukti darbą arba bent jau kol kas nesiiimti teisėkūros veiksmų, nes atlikus išsamius tyrimus paaiškėjo, kad potencialo galimybės yra mažesnės arba sunkiau išnaudojamos, nei manyta iš pradžių, arba dėl to, kad esant ribotiems personalo ištekliams pirmenybė buvo teikiama kitiems prioritetams, arba dėl abiejų šių priežasčių. Langai, rankų džiovintuvai, kompresorių paketai ir elektriniai virduliai – tai tokių nutrauktų darbo kryptų, kurių potencialas yra ribotas arba jį sudėtinga išnaudoti ir kurių tęsti su turimais administraciniais ištekliais nebuvo įmanoma, pavyzdžiai.

Būtinybė reguliariai peržiūrėti ir pritaikyti galiojančias taisykles, siekiant užtikrinti, kad jos išliktų aktualios, veiksmingos ir tinkamos tikslui, atsižvelgiant į rinkos ir technologijų pokyčius, yra pagrindinis geresnio reglamentavimo principas. Atsižvelgiant į tai, visuose ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentuose bei pagrindiniuose teisės aktuose yra konkrečios peržiūros nuostatos, kuriose nustatyti teisiniai terminai, kurių laikydama Komisija turi pateikti peržiūras arba priimti peržiūrėtus reglamentus. Siekdama išvengti nereikalingo delsimo, Komisija nuo šiol patvirtins atskiras priemones konkrečioms gaminių grupėms, kai tik jos bus parengtos, nebent dėl išimtinių aplinkybių reikėtų priimti priešingą sprendimą ⁽¹⁹⁾.

Pagrindinė padaryta išvada – tai, kad ilgainiui, didėjant teisės aktų taikymo sričiai (kiek tai susiję su gaminiiais ir reikalavimų rūšimis), bendros pastangos, reikalingos tokiems svarbiems priežiūros darbams atlikti, tampa reikšmingos, todėl nustatant prioritetus reikia geriau atsižvelgti į šį darbą. Priešingu atveju bus vėluojama, o tai turės svarbių pasekmių, susijusių su prarasta nauda. Tai buvo pagrindinė 2019 m. Europos Audito Rūmų atlikto audito išvada ⁽²⁰⁾. Audito metu nustatyta, kad trijų atrinktų gaminių atveju parengiamasis procesas užtruko atitinkamai 8, 7 ir 6 metus vietoj numatytų 3,5 metų. Todėl priežiūros darbai yra labai svarbus darbo plano elementas. Tuo pat metu Komisija sieks supaprastinti procesą įtraukdama peržiūros tyrimus į kartu atliekamus įvertinimus ir (arba) poveikio vertinimus ir geriau suderindama konsultacijų forume vykstančias diskusijas su bendru geresnio reglamentavimo procesu.

⁽¹³⁾ „Achievements of Energy Efficiency Appliance and Equipment Standards and Labelling Programs: 2021 update“ (liet. Energijos vartojimo efektyvumo prietaisų ir įrangos standartų bei ženklavimo programų rezultatai. 2021 m. atnaujinimas): <https://www.iea-4e.org/projects/eesl-achievements-reports/>.

⁽¹⁴⁾ „Eurobarometras“ Nr. 492, 2019 m. gegužės mėn: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2238>.

⁽¹⁵⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC127006>.

⁽¹⁶⁾ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign_en.

⁽¹⁷⁾ 2008 m. gruodžio 17 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1275/2008, kuriuo įgyvendinama Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/32/EB, nustatant išjungtos ir budėjimo režimu veikiančios elektros ir elektroninės buitinės ir biuro įrangos elektros energijos suvartojimo ekologinio projektavimo reikalavimus (OL L 339, 2008 12 18, p. 45).

⁽¹⁸⁾ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SWD(2022) 101.

⁽¹⁹⁾ Taip pat žr. Reglamento (ES) 2017/1369 16 straipsnio 4 dalį.

⁽²⁰⁾ Specialioji ataskaita Nr. 01/2020: ES veiksmams ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityse: svarbų indėlį didinant energijos vartojimo efektyvumą mažina dideli vėlavimai ir reikalavimų nesilaikymas (OL C 18, 2020 1 20, p. 2).

Dar viena svarbi pastarojo laikotarpio išvada – itin svarbus su technine standartizacija susijusio darbo vaidmuo ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityje. 2018 m. Bendrojo Teismo sprendimas ⁽²¹⁾, kuriuo panaikintas dulkių siurblių energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo reglamentas, parodė, kad dėl reglamentų gali būti bylinėjama, jei kyla abejonių dėl bandymo sąlygų atitikties faktinėms naudojimo sąlygoms. Be to, naujesniame ir susijusiame sprendime ⁽²²⁾ aiškiai patvirtinta, kad bandymai taip pat turi būti tikslūs ir atkuriami. Atsižvelgiant į technologijų įvairovę ir naudotojų elgseną, laiku parengti suderinti standartus ir metodus, kurie būtų tinkamas kompromisas šių kriterijų atžvilgiu, yra neatsiejamas ir dažnai sudėtingas, daug išteklių reikalaujantis uždavinys. Naujojoje ES standartizacijos strategijoje ⁽²³⁾ siūlomi veiksmai, kuriais siekiama, kad Europos standartizacijos sistema taptų funkcionalesnė ir lankstesnė, kad standartai vėl taptų atsparios, žaliosios ir skaitmeninės ES bendrosios rinkos pagrindu ir būtų sustiprintas pasaulinis Europos standartizacijos sistemos vaidmuo.

4. Artimiausių metų prioritetai, susiję su konkrečiais gaminiais

4.1. Esamų priemonių peržiūra

Iki 2024 m. pabaigos Komisija turi pateikti arba priimti 38 peržiūras, o 2025 m. – dar 8, kurias dėl to reikės pradėti vykdyti iš anksto (žr. sąrašą tarnybų darbiniam dokumente). Šios peržiūros kartu suteikia didelių galimybių toliau taupyti energiją ir efektyviai naudoti medžiagas: iš pirmo žvilgsnio matyti, kad gaminio naudojimo etapu būtų galima papildomai sutaupyti ne mažiau kaip 170 TWh (apie 600 petadžaulių (PJ) arba maždaug 15 mln. būstų šilumos poreikio), o prie to prisidėtų papildoma nauda, susijusi su medžiagų naudojimo efektyvumu ir (arba) žiedine ekonomika, tačiau tai taip pat reikštų dideles pastangas ir sudarytų didžiąją dalį darbo, atliekamo pagal dabartinį darbo planą.

Komisija ketina nustatyti su peržiūromis susijusio darbo prioritetus trijose pagrindinėse grupėse, remdamasi toliau nurodytais argumentais.

- Šildymo ir vėsinimo prietaisai: atsižvelgdama į iniciatyvą „Renovacijos banga“, Taryba paragino Komisiją „*paspartinti vykdomą darbą, susijusį su šildymo ir vėsinimo prietaisais, kuo greičiau pakeičiant energijos vartojimo efektyvumo etikečių skales*“ ⁽²⁴⁾. Šis darbas iš tiesų bus labai svarbus indėlis mažinant pastatų priklausomybę nuo iškastinio kuro ir įgyvendinant Nulinės taršos veiksmų planą ⁽²⁵⁾, kuris yra bendrų žaliojo kurso tikslų dalis, o šie gaminiai suvartoja daugiausiai energijos iš visų reglamentuojamų gaminių.
- Kitos gaminių grupės, paženklintos energijos vartojimo efektyvumo etiketėmis, kurių skalės turi būti pakeistos ⁽²⁶⁾: vartotojai turi ir toliau pasitikėti ES energijos vartojimo efektyvumo etikete kaip tinkama ir naujausia priemonė, padedanti pasirinkti, todėl svarbu laiku pakeisti likusių „senųjų“ energijos vartojimo etikečių skales ir jas atnaujinti, be to, tai būtina, kad būtų galima visapusiškai pasinaudoti naujomis EPREL teikiamomis funkcijomis.
- Tam tikrų kitų peržiūrų, kurias atliekant galima papildomai sutaupyti daug energijos ar medžiagų ir kurias labai vėluojama atlikti, arba kai dėl ypatingų aplinkybių atsiranda aiškus arba skubus poreikis atlikti peržiūras (pvz., vandens siurbliai, ventiliatoriai, išoriniai maitinimo šaltiniai), užbaigimas.

4.2. Naujos priemonės, pradėtos įgyvendinti pagal ankstesnius darbo planus

Ankstesniuose darbo planuose, remiantis apimties tyrimais ir preliminariais skaičiavimais, buvo nustatyti gaminiai, kurių ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo priemonės atrodė perspektyviausios. Kai kurios iš šių darbo krypčių vis dar vykdomos ir perkeltos į dabartinį darbo planą dėl tikėtinos papildomos naudos.

Didelė pažanga padaryta vertinant ekologinio projektavimo reikalavimų ir mobiliųjų telefonų bei planšetinių kompiuterių energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo sistemos įgyvendinamumą. Reikalavimai turėtų įtakos energijos vartojimo efektyvumo ir medžiagų naudojimo efektyvumo (ilgaamžiškumo, pataisomumo, atnaujinamumo ir perdirbimo) aspektams. Numatoma, kad reglamentai bus priimti iki 2022 m. pabaigos.

Be to, gerokai pasistūmėta vertinant fotovoltinių modulių, inverterių ir sistemų ekologinio projektavimo reikalavimų ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo, įskaitant galimus anglies pėdsako reikalavimus, įgyvendinamumą.

⁽²¹⁾ 2018 m. lapkričio 8 d. Bendrojo Teismo sprendimas byloje T-544/13 RENV.

⁽²²⁾ 2021 m. gruodžio 8 d. Bendrojo Teismo sprendimas byloje T-127/19.

⁽²³⁾ COM(2022) 31 final, 2022 02 02.

⁽²⁴⁾ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:0638aa1d-0f02-11eb-bc07-01aa75ed71a1.0007,02/DOC_1&format=PDF.

⁽²⁵⁾ COM(2021) 400 final, 2021 05 12.

⁽²⁶⁾ Džiovlyklės, vėdinimo įrenginiai, buitiniai kepimo ir virimo prietaisai.

Kalbant apie vizualizavimo įrangą, Komisija įvertino šio sektoriaus atstovų pasiūlytą savanoriško susitarimo peržiūrą ir padarė išvadą, kad priėmus šią peržiūrą nebūtų pasiekti Žiedinės ekonomikos veiksmų plane (ŽEVP) numatyti tikslai ir ji negali būti laikoma atitinkančia savireguliacijos (27) priemonių gaires, visų pirma dėl galimo pakartotinio komplektavimo gaminių naudojimo. Kaip paskelbta ŽEVP, Komisija pradės rengti šiai gaminių grupei skirtas reguliacijos priemones.

Komisija tęsia horizontalų darbą, susijusį su IRT produktais, kaip paskelbta 2016–2019 m. darbo plane, atlikdama specialų IRT tyrimą (28). Pirmoje dalyje buvo gauti įrodymai, skirti parengiamajam tyrimui, kuris buvo atliktas prieš rengiant šį darbo planą, dėl kelių IRT produktų grupių veiksmingumo ir sutaupymo galimybių (29). Antroje dalyje bus nagrinėjamas bendras IRT produktų suvartojamos energijos kiekis (be kita ko, dėl jų junglumo ir duomenų perdavimo), medžiagų naudojimo efektyvumas ir elgsenos aspektai, siekiant pririnkti nustatyti veiksmingiausius jų reguliacijos būdus. Atliekant vertinimą reikėtų atsižvelgti į kiekvienos gaminių grupės kategorijos technologijų plėtros spartą.

Tuo pačiu Komisija tęsia darbą, susijusį su energija taupančiomis priemonėmis, siekdama plėtoti paklausos lankstumo potencialą gyvenamųjų namų ir paslaugų sektoriuose. Kadangi pagrindinė ankstesniuose tyrimuose nustatyta problema buvo sąveikumas, Komisija ketina skatinti nuoseklią plėtrą rinkoje ir pramonės atitiktį atviriesiems standartams, taikydama savanorišką metodą (30). Šis darbas susijęs su keletu kitų veiklos krypčių, įskaitant tas, kurios bus išsamiau nagrinėjamos būsimame Energetikos skaitmeninimo veiksmų plane (31).

4.3. Konkrečios užduotys, kurias reikia atlikti vykdant padangų ženklimą

Pagal Padangų ženklavimo reglamentą Komisija turi atlikti tam tikras konkrečias užduotis, be kita ko:

- iki 2022 m. birželio mėn. priimti deleguotąjį aktą, kuriuo nustatomi nauji informacijos apie restauruotas padangas reikalavimai, jei bus parengtas tinkamas bandymo metodas. Vis dėlto tokio metodo dar nėra, tačiau šiuo metu dirbama, kad jis būtų parengtas. Restauruojant padangas galima sutaupyti daug alyvos ir kitų medžiagų;
- priimti deleguotąjį aktą dėl dilimo ir (arba) kilometražo ženklavimo, jei bus parengtas tinkamas bandymo metodas, taip prisidedant prie platesnio masto ŽEVP veiksmų dėl mikroplastiko. Vis dėlto tokio metodo dar nėra, tačiau šiuo metu dirbama, kad jis būtų parengtas;
- koordinuoti darbą, susijusį su tarplaboratoriniu bandymų derinimu pagal padangų ženklavimo reglamentą, kuris taip pat turi didelį poveikį ES teisės aktams dėl lengvųjų transporto priemonių ir sunkiųjų transporto priemonių išmetamo CO₂ kiekio. Naujausia ataskaita paskelbta 2021 m. gruodžio mėn. (32);
- nors reglamentą numatoma peržiūrėti iki 2025 m., pramonės atstovai nurodė, kad jį reikia peržiūrėti anksčiau, nes dabar akivaizdžiai reikia keisti skalę, kaip iš pradžių siūlė Komisija, tačiau Parlamentas ir Taryba to nepatvirtino paskutinės peržiūros metu.

4.4. Orientacinis naujų su energija susijusių gaminių grupių, kurias reikia išnagrinėti, sąrašas

Šis darbo planas parengtas atlikus išsamų parengiamąjį tyrimą, kurio metu buvo patikrinta daugybė galimų veiklos sričių ir išsamiai konsultuotasi su piliečiais ir suinteresuotaisiais subjektais. Daugiau informacijos pateikiama pridedamame tarnybų dokumente.

31 perspektyviausios galimos gaminių grupės, skirtos tolimesniam darbui, sąrašas (įskaitant anksčiau jau iširtus, bet iki šiol nereglamentuotus gaminius), nustatytas parengiamajame tyrime. Remiantis preliminariais skaičiavimais, 2030 m. juos naudojant galima sutaupyti apie 1 000 PJ arba 278 TWh, t. y. apie 2 proc. 2020 m. suvartotos ES pirminės energijos (33). Apskaičiuotas energijos taupymo potencialas, susijęs su būdingąja medžiagų energija, yra tokio paties dydžio (ir labai priklauso nuo prielaidų, susijusių su horizontaliųjų ilgaamžiškumo priemonių taikymo sritimi ir griežtumu, bet taip pat yra susijęs su kita nauda). Svarbu tai, kad laikui bėgant poveikis didės, palaipsniui

(27) 2016 m. lapkričio 30 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2016/2125 dėl pramonės pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/125/EB parengtų savireguliacijos priemonių gairių (OL L 329, 2016 12 3, p. 109).

(28) <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups/522/home>.

(29) Pavyzdžiui, dėl įmonių tinklo įrangos, nedidelės namų ir biurų tinklo įrangos, tarpusavyje sujungtos namų garso ir vaizdo įrangos.

(30) <https://ses.jrc.ec.europa.eu/development-of-policy-proposals-for-energy-smart-appliances>.

(31) https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13141-Digitalising-the-energy-sector-EU-action-plan_lt.

(32) https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/energy_climate_change_environment/standards_tools_and_labels/documents/egla_report_2021_final.pdf.

(33) Atkreipkite dėmesį į tai, kad šis sutaupytas kiekis neturi būti sumuojamas su 2016–2019 m. darbo plane pateiktais skaičiais dėl tų pačių metų.

keičiant gaminių atsargas naujus reikalavimus atitinkančiais įrenginiais. Remiantis 31 gaminių rinkiniu, buvo sudarytas siauresnis sąrašas (pateikiamas toliau esančioje lentelėje), į kurių įtraukti produktai, dėl kurių Komisija ketina pradėti tiriamąsias studijas. Pirmenybė buvo teikiama tiems gaminiams, kurių energijos vartojimo ir (arba) medžiagų naudojimo efektyvumo potencialas yra didžiausias ir kurie kartu buvo gerai įvertinti pagal kitus kriterijus ir dėl kurių suinteresuotųjų subjektų atsiliepimai nekėlė didelių abejonių dėl sėkmės perspektyvų, kaip nurodyta toliau.

Gaminių grupė	Energijos taupymo potencialas 2030 m. (susijęs su naudojimo etapu arba medžiagų naudojimo efektyvumu)	Dalykai, į kuriuos reikėtų atkreipti dėmesį ⁽¹⁾
Žemos temperatūros skleidėjai (radiatoriai, konvektoriai)	170 petadžaulių (PJ) (naudojimo etapas)	Didžiausias energijos taupymo potencialas, svarbus įgyvendinant iniciatyvą „Renovacijos banga“ ir mažinant pastatų priklausomybę nuo iškastinio kuro
Profesinės paskirties skalbimo prietaisai	33 PJ (naudojimo etapas)	Ši grupė anksčiau tirta ⁽²⁾ ir dabar laikoma labiau pažengusia, atsižvelgiant į pažangą techninės standartizacijos srityje
Profesinės paskirties indaplovės	20 PJ (naudojimo etapas)	Ši grupė anksčiau tirta ⁽³⁾ ir dabar laikoma labiau pažengusia, atsižvelgiant į pažangą techninės standartizacijos srityje
Universalieji išoriniai maitinimo šaltiniai	12–27 PJ (būdingoji energija)	Sąsaja su Universaliojo įkroviklio iniciatyva, bus atlikta peržiūrint galiojančių Išorinių maitinimo šaltinių reglamentą ⁽⁴⁾ .
Elektromobilių įkrovikliai	11 PJ (naudojimo etapas)	Po 2030 m. taupymo potencialas didės ir 2050 m. sieks beveik 76 PJ per metus. Todėl tikslinga apsvarstyti galimybę nustatyti reikalavimus prieš įrengiant didelį kiekį galimai neefektyvių įkroviklių.

⁽¹⁾ Daugiau informacijos rasite darbuotojų darbiname dokumente.

⁽²⁾ Pirmą kartą paminėta 2012 m. darbo plane.

⁽³⁾ Ten pat.

⁽⁴⁾ Nepaisant to, kad išoriniai maitinimo šaltiniai jau yra reglamentuojami, universalieji išoriniai maitinimo šaltiniai yra nurodyti kaip nauja gaminių grupė, nes analizė, kurios reikia būtinoms kriterijams ir (arba) savybėms nustatyti, yra svarbi ir specifinė. Informaciją apie vykdomą peržiūrą žr: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13351-Išoriniai-maitinimo-saltiniai-Ekologinio-projektavimo-ir-informavimo-reikalavimai-peržiūra-_lt.

5. Horizontalieji aspektai

5.1. Žiedinės ekonomikos skatinimas

Nors energijos vartojimo efektyvumas, savaime suprantama, buvo pagrindinis su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo darbo tikslas, ilgainiui vis dažniau buvo atsižvelgiama į kitus aspektus ir jie vis labiau integruojami, ypač po pirmojo Žiedinės ekonomikos veiksmų plano ⁽³⁴⁾. Be tam tikrų esamų ilgaamžiškumo reikalavimų, kelios 2019 m. priimtoms priemonėms ⁽³⁵⁾ apima naujus žiedinės ekonomikos elementus, įskaitant reikalavimus dėl galimybės taisyti, perdirbti, lengvai išardyti pasibaigus gyvavimo ciklui ir pakartotinai naudoti (žr. pavyzdžius pridedamame Komisijos tarnybų darbiname dokumente).

Be to, Europos standartizacijos komitetas ir Europos elektrotechnikos standartizacijos komitetas (CEN-CENELEC), atsižvelgdami į Komisijos standartizacijos prašymą M/543 ⁽³⁶⁾, baigė rengti su energija susijusių gaminių medžiagų naudojimo efektyvumo aspektų horizontaliuosius standartus. Tai, be kita ko, horizontalieji standartai ⁽³⁷⁾, susiję su patvarumu, galimybe perdirbti, taisyti, pakartotinai naudoti ir atnaujinti, perdirbtų medžiagų kiekiu ir kt. Jais remiantis gali būti rengiami su energija susijusių gaminių medžiagų naudojimo efektyvumo standartai, skirti konkrečiam gaminiui.

⁽³⁴⁾ COM(2015) 614.

⁽³⁵⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_5895.

⁽³⁶⁾ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/mandates/index.cfm?fuseaction=search.detail&id=564>.

⁽³⁷⁾ https://standards.cenelec.eu/dyn/www/f?p=205:32:0:::FSP_ORG_ID,FSP_LANG_ID:2240017,25&cs=10B7B067C7107748A52C1C034BB4CFD3.

Remdamasis galimybės taisyti, pakartotinai naudoti ir atnaujinti standartu (EN 45554), Komisijos Jungtinis tyrimų centras sukūrė taisyto vertinimo sistemą. Komisija nagrinėja galimybę ją taikyti atitinkamiems gaminiams, galimai pateikiant informaciją konkrečių gaminių, pavyzdžiui, išmaniųjų telefonų ir planšetinių kompiuterių, energijos vartojimo efektyvumo etiketėje. Šis darbas yra novatoriškas ir, tikėtina, turės teigiamos įtakos pasaulinei pramonės praktikai.

Be to, šiuo metu peržiūrima su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo metodika (MEErP; žr. priedą), kad atliekant parengiamuosius ar peržiūros tyrimus, susijusius su konkrečiomis gaminių grupėmis, būtų sistemingiau atsižvelgiama į žiedinės ekonomikos aspektus.

Būsime darbe išliks tendencija vis daugiau dėmesio skirti žiedinei ekonomikai, įtraukiant atitinkamus reikalavimus, pagrįstus iki šiol sukaupta patirtimi, ypač įgyvendinant 2019 m. priemones. Tokie reikalavimai būtų papildomi patobulinta metodika ir standartizacijos galimybės, be to, jie turėtų padėti pereiti prie naujos tvarių produktų ekologinio projektavimo teisės aktų sistemos.

Ateityje Komisija taip pat toliau vertins galimybę ir tinkamumą nustatyti daugiau konkrečioms gaminiams taikomų reikalavimų, susijusių su toliau nurodytais aspektais.

Reikalavimų tipologija	Energijos taupymo potencialas 2030 m. (susijęs su naudojimu arba medžiagų naudojimo efektyvumu)
Perdirbtųjų medžiagų dalis	160 PJ (medžiagų kiekis)
Ilgamžiškumas, aparatinė programinė įranga ir programinė įranga	Ne mažiau kaip 175–1 052 PJ (medžiagų kiekis)
Retos, aplinkosauginiu požiūriu reikšmingos ir didelės svarbos žaliavos	Didelis išteklių potencialas

Reikalavimai teoriškai taikomi visiems su energija susijusiems gaminiams; reikės atlikti specialius parengiamuosius tyrimus, kad būtų galima nustatyti gaminių kategorijas, kurios labiausiai tinka gaminių reguliavimo metodų atžvilgiu.

5.2. Darbas standartizacijos srityje

Norint užtikrinti ekologinio projektavimo reikalavimų laikymąsi arba gaminių ženklimą pagal atitinkamas jų savybes, reikia aiškiai nustatyti, kaip apibrėžiamas veiksmingumas ir kaip jis gali būti išbandomas bet kurio konkretaus gaminio atveju. Todėl dariniai techniniai standartai, kuriais apibrėžiami tinkami bandymų metodai, gali padėti gamintojams – jei jie taiko juose nurodytus metodus – pasinaudoti atitiktis prielaida, kad įrodytų atitiktį teisiniams reikalavimams. Darbas techninės standartizacijos srityje yra labai svarbi, tačiau dažnai nepastebima įgyvendinimo dalis, o pastarojo meto patirtis rodo, kaip svarbu šį darbą pradėti kuo anksčiau, kartu rengiant naujus ar peržiūrėtus reglamentus. Standartizacijos prašymus galima baigti rengti ir priimti tik tada, kai priimami atitinkami ekologinio projektavimo ar ženklavimo reglamentai. Geriausia būtų, jei jie būtų pradėti rengti anksčiau, kad juos būtų galima užbaigti laiku, kai priimami reglamentai, atsižvelgiant į tai, kad pačiam standartui parengti paprastai prireikia maždaug 27 mėnesių. Visas procesas paprastai trunka gerokai ilgiau, įskaitant ir išankstinį standartizacijos prašymo priėmimą bei vėlesnį standartų įvertinimą ir patvirtinimą, siekiant pateikti nuorodas *Oficialiajame leidinyje*. Jei priimant standartizacijos prašymą dariniai Europos standartai, apimantys visus atitinkamus aspektus, nėra parengti, į įgyvendinimo priemones gali tekti įtraukti pereinamojo laikotarpio metodus.

Nauji standartizacijos prašymai turi būti parengti dėl daugumos, jei ne visų, rengiamų naujų ar peržiūrėtų reglamentų. Neseniai buvo pateikti arba šiuo metu rengiami prašymai dėl apšvietimo, elektroninių vaizduoklių, komercinių šaldytuvų ir buitinių šaldytuvų. Remiantis senesniais įgaliojimais, parengti kelių kitų gaminių grupių standartų projektai.

5.3. Europos energijos vartojimo efektyvumo etikete ženklinausių gaminių registras (EPREL)

Europos energijos vartojimo efektyvumo etikete ženklinausių gaminių registras (EPREL) yra Komisijos sukurta ir valdoma duomenų bazė. Nuo 2019 m. sausio 1 d. tiekėjai (gamintojai, importuotojai ar įgaliotieji atstovai), prieš pateikdami Europos rinkai gaminius, kuriems taikomos energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo taisyklės, turi teisinę pareigą juos užregistruoti EPREL.

Pagal teisės aktus EPREL siekiama šių tikslų:

- teikti visuomenei informaciją apie rinkai pateiktus gaminius ir jų energijos vartojimo efektyvumo etiketes bei gaminio informacijos lapus;
- padėti rinkos priežiūros institucijoms vykdyti jų užduotis pagal energijos vartojimo efektyvumo (ir padangų ženklavimo) teisės aktus, įskaitant jų vykdymo užtikrinimą;
- teikti Komisijai naujausią informaciją apie gaminių energijos vartojimo efektyvumą siekiant peržiūrėti energijos vartojimo efektyvumo etiketes.

2022 m. kovo mėn. pradėjus veikti EPREL viešosios sąsajos „beta versijai“⁽³⁸⁾, registre pateikiama informacija taip pat vis labiau padės įgyvendinti kitas žaliojo kurso politikos kryptis. Iš tiesų EPREL duomenys nuo šiol bus natūralus atspirties taškas vertinant, kurios konkretaus gaminio energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo klasės yra „dvi aukščiausios dažniausiai naudojamos“ klasės ar aukštesnės klasės. Šiuo kriterijumi dabar remiamasi įgyvendinant kelias ES politikos kryptis, įskaitant viešąsias paskatas⁽³⁹⁾, tvarias privačiojo sektoriaus investicijas⁽⁴⁰⁾, žaliuosius viešuosius pirkimus⁽⁴¹⁾ ir lengvatinius PVM tarifus tam tikriems energijos vartojimo efektyvumo ženklų paženklintiems gaminiams, kurie atitinka konkrečius energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo ir, jei taikoma, mažo išmetamo kietųjų dalelių kiekio kriterijus⁽⁴²⁾.

EPREL taip pat siūlomos funkcijos, kuriomis palengvinamas tiekėjų ir mažmenininkų reikalavimų laikymasis. Tiekėjai gali naudoti integruotus etikečių generatorius, kad reikalavimus atitinkančiais formatais gautų grafinius etikečių vaizdus, pagrįstus deklaruotomis gaminio veiksmingumo ir charakteristikų vertėmis. Mažmenininkai, skelbdami etiketes ar produktų informacijos lapus internete, gali pateikti nuorodas į EPREL, taip pat per taikomųjų programų sąsajas (API), ir taip lengviau pateikti naujausią, nuoseklią informaciją įvairiomis kalbomis.

Nors EPREL jau veikia, yra svarbių funkcijų, kurias reikia tobulinti 2022 m., kad būtų pasiekti pirmiau minėti tikslai. Tarp jų:

- specialus interneto portalas, kuris bus bendras prieigos punktas, kuriame piliečiams, nacionalinėms valdžios institucijoms, tiekėjams, prekiautojams ir politikos formuotojams bus teikiama tikslinė informacija (II / III ketv.);
- rinkos priežiūros institucijų naudotojo sąsajos ir priemonių tobulinimas, kad jos galėtų geriau racionalizuoti savo veiklą (III ketv.);
- techninių dokumentų struktūros pertvarkymas, siekiant supaprastinti tiekėjų registracijos veiklą ir palengvinti atitikties institucijų atliekamą jos analizę (I–III ketv.);
- peržiūrėtų reglamentų taikymo kai kurioms gaminių grupėms pradžia ir galimas naujų grupių (fotovoltinės plokštės, išmanieji telefonai ir (arba) planšetiniai kompiuteriai) įtraukimas (IV ketv.).

Be to, reikės apsvaistinti prieigos prie EPREL ar kai kurių jos funkcijų suteikimo sąlygas ir tvarką konkrečių trečiųjų šalių, visų pirma tų, kurios priklauso muitų sąjungai arba Energijos bendrijai, veiklos vykdytojams ir galbūt valdžios institucijoms. Tačiau konkrečios tokių pokyčių sąlygos ir pasekmės turės būti kruopščiai išanalizuotos, parengtos ir, galiausiai, įgyvendintos, o to neįmanoma padaryti per labai trumpą laiką.

5.4. Rinkos priežiūra ir parama ekonominės veiklos vykdytojams

Veiksminga rinkos priežiūra yra labai svarbi siekiant užtikrinti, kad taisyklės būtų tinkamai vykdomos, kad būtų gaunama laukiama nauda, kad įmonėms būtų užtikrintos vienodos veiklos sąlygos, kad vartotojams būtų teikiama patikima informacija apie gaminius ir kad piliečiai, reguliavimo institucijos ir įmonės pasitiktų sistema.

⁽³⁸⁾ <https://eprel.ec.europa.eu>.

⁽³⁹⁾ Taip pat žr. Reglamento (ES) 2017/1369 7 straipsnio 2 dalį.

⁽⁴⁰⁾ Žr. ES tvarios veiklos taksonomiją ir EIF tvarumo garantijos bandomąją iniciatyvą pagal „InvestEU“ MVĮ liniją.

⁽⁴¹⁾ Žr. siūlomą peržiūrėti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos IV priedą.

⁽⁴²⁾ Žr. naują Direktyvos 2006/112/EB III priedo 22 punktą <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14754-2021-INIT/lt/pdf>.

Rinkos priežiūra priskiriama nacionalinei kompetencijai, o duomenų apie vykdymo užtikrinimą ir reikalavimų laikymąsi trūksta, nes šiuo metu nėra prievolės teikti ataskaitas. Remiantis turimais duomenimis ir, kaip patvirtino 2020 m. Europos Audito Rūmų ekologinio projektavimo auditas, reikalavimų nesilaikymas yra didelė problema. Vykdamas ES finansuojamus rinkos priežiūros projektus paprastai pastebima, kad didelės dviženklės procentinės dalies gaminių atveju esama atitikties problemų (tiek formaliuoju, tiek turinio aspektu)⁽⁴³⁾, tačiau tarp jų yra ir palyginti nedidelių formalijų neatitikčių, kurias galima koreguoti savanoriškais veiksmais (pvz., klaidinga vertė gaminio informacijos lape), o ne tik rimtos problemos, pavyzdžiui, neatitikimas minimaliam ekologinio projektavimo reikalavimui. Apskritai apskaičiuota, kad dėl reikalavimų nesilaikymo prarandama bent 10 proc. energijos, kurią galima sutaupyti dėl ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo; tai sudaro 15,3 Mtnė pirminės energijos 2020 m. (arba 178 TWh) ir 6,4 mlrd. EUR metinių vartotojų energijos išlaidų (remiantis 2020 m. energijos kainų lygiu). Tai atitinka 31 Mt CO₂ ekvivalento papildomo išmetamo teršalų kiekio per metus ir dėl to pramonės sektoriuje prarandama daug pajamų ir darbo vietų. Šie skaičiai rodo, kad bet koks menkų išteklių, kuriuos valstybės narės skiria nacionalinei rinkos priežiūrai, susijusiai su ekologiniu projektavimu ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimu, papildymas būtų itin ekonomiškai efektyvus, atsižvelgiant į gaunamą grąžą.

Ateinančiu laikotarpiu Komisija didins paramą valstybėms narėms, kad padėtų veiksmingiau ir vienodžiau taikyti rinkos priežiūrą ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo srityje. Veiksmai, kurių bus imamasi:

- nuolatinis IT priemonių, tokių kaip Rinkos priežiūros informacinė ir ryšių sistema⁽⁴⁴⁾ (ICSMS) ir EPREL, tobulinimas ir parama kitoms priemonėms, pavyzdžiui, toms, kurios padeda spręsti su e. prekybos ir naujų tiekimo grandinių rinkos priežiūra susijusius uždavinius;
- techninė ir logistinė parama administracinio bendradarbiavimo grupėms;
- bendrų ar suderintų veiksmų ir kampanijų finansavimas;
- bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis politiniu lygmeniu dėl rinkos priežiūros gerinimo būdų, įskaitant jų skiriamą išteklių lygį;
- naujų teisinių nuostatų, kuriomis būtų pagerinta rinkos priežiūra, siūlymas, atsižvelgiant į siūlomą Ekologinio projektavimo reglamentą (žr. TGI);
- kita susijusi veikla, kaip planuojama 2021–2022 m. Europos gaminių atitikties užtikrinimo tinklo (EUPCN) darbo programoje, įskaitant muitinių įtraukimą.

Komisija taip pat toliau įvairiais būdais remia ekonominės veiklos vykdytojų pastangas laikytis reikalavimų, pavyzdžiui, naudodama funkcinę e. pašto dėžutes, į kurias galima siųsti klausimus, pateikdama specialius rekomendacinius dokumentus, atsakymus į dažnai užduodamus klausimus, informaciją Komisijos interneto svetainėje ir kt. Ji taip pat apsvaistys galimybę skirti ES finansavimą, kad būtų sukurta pramonės iniciatyva pagrįsta atitikties rėmimo priemonė, pagal kurią būtų skatinami aktyvūs informavimo veiksmai ir laiku teikiama tikslinė pagalba, siekiant padėti tiekėjams ir mažmenininkams lengviau suprasti ir vykdyti savo prievoles.

5.5. Tarptautiniai aspektai ir bendradarbiavimas

ES politikos priemonės, susijusios su ekologiniu projektavimu ir ypač su energijos vartojimo efektyvumo ženklavimu, taip pat susiję techniniai standartai ir bandymų procedūros, taikomos reglamentuojamiems gaminiams, turėjo didelę teigiamą įtaką toli už ES sienų esančiose trečiojoje šalyse⁽⁴⁵⁾.

Viena vertus, kelios svarbios ES prekybos partnerės sistemingai taiko ES ekologinio projektavimo ir (arba) ženklavimo taisykles palaikydamos įvairius santykius su ES. Tai visų pirma pasakytina apie EEE, muitų sąjungą su Turkija ir Energijos bendriją. Kita vertus, kitų pagrindinių šalių eksportuotojų gamintojai turi atitikti ES reikalavimus, kad galėtų pateikti prekes ES rinkai, o tai savo ruožtu gali paskatinti ir palengvinti vidaus reikalavimų, visiškai ar iš dalies suderintų su ES reikalavimais, nustatymą. Taip pat svarbu, kad ES ir toliau laikytųsi šiuo atžvilgiu PPO lygmeniu taikomų taisyklių.

⁽⁴³⁾ Taip buvo, pavyzdžiui, šaldytuvų, 2018–2019 m. tikrintų pagal EEPLIANT2 projektą, atveju. Preliminarūs 2021 m. lapkričio mėn. projekto EEPLIANT3 rezultatai tai iš esmės patvirtina – **75 proc.** patikrintų gaminių atveju buvo problemų dėl techninių dokumentų arba elektroninio ženklavimo reikalavimų, tačiau pažymėtina, kad šie skaičiai gali būti nevisiškai reprezentatyvūs dėl paprastai taikomo rizika grindžiamo požiūrio imant gaminių bandinius.

⁽⁴⁴⁾ https://ec.europa.eu/growth/single-market/goods/building-blocks/information-and-communication-system-market-surveillance_en.

⁽⁴⁵⁾ Study on Impacts of the EU's Ecodesign and Energy/Tyre Labelling Legislation on Third Jurisdictions, Waide et al (liet. ES ekologinio projektavimo ir energijos ir (arba) padangų ženklavimo teisės aktų poveikio trečiojioms jurisdikcijoms tyrimas), https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/201404_ieel_third_jurisdictions.pdf.

Tarptautinis bendradarbiavimas gaminių naudojimo efektyvumo srityje taip pat yra veiksnys, lemiantis programų plėtros visame pasaulyje spartą ir kryptį. Kai kurios trečiosios šalys mano, kad būtų naudinga taikyti panašius arba identiškus reikalavimus, kad būtų galima pasinaudoti dideliu darbu, kuris jau buvo atliktas rengiant ES taisykles. Be to, ES toli gražu nėra lyderė visais atžvilgiais ar visų gaminių srityje, todėl ji taip pat gali gauti naudos ir pasimokyti iš kitur dedamų pastangų. Reglamentavimo konvergencija taip pat gali sumažinti atitikties ir atitikties vertinimo išlaidas, su kuriomis susiduria ES įmonės, aptarnaujančios tiek svarbias eksporto rinkas, tiek ES rinką. Siekdama skatinti tokius abiem pusėms naudingus mainus, Komisija ir toliau remis gerai žinomus tarptautinius daugiašalius gaminių politikos forumus, tokius kaip TEA Energijos vartojimo efektyvumo didinimo galutinio naudojimo įrangos (4E) technologijų bendradarbiavimo programa⁽⁴⁶⁾ ir Itin efektyviai energiją vartojančios įrangos ir prietaisų diegimo (SEAD) iniciatyva⁽⁴⁷⁾, ir juose dalyvaus. Taip pat bus tęsiamas dvišalis bendradarbiavimas, siekiant paspartinti ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo geriausios praktikos išsavinimą šalyse partnerėse ir toliau didinti reguliavimo konvergenciją visame pasaulyje.

6. Išvada

ES ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo programa yra viena didžiausių ir ilgiausiai įgyvendinamų prietaisų programų pasaulyje, pagal kurią vartotojų, įmonių ir aplinkos labai pasitelkiama bendrosios rinkos galia ES ir užsienyje.

Ekologinis projektavimas ir (arba) energijos vartojimo efektyvumo ženklinimas yra labai svarbus ir vis labiau padeda siekti Europos žaliojo kurso ir 55 proc. tikslo priemonių rinkinio tikslų bei padeda su didelėmis energijos kainomis susiduriantiems vartotojams, kurių sąskaitos kitu atveju būtų daug didesnės: apskaičiuota, kad dabartinėmis kainomis dėl esamos politikos ES energijos vartotojų išlaidos sumažės daugiau kaip 250 mlrd. EUR per metus.

Investuojant į šios programos įgyvendinimą ir stiprinimą, kad ji geriau atitiktų plataus užmojo tikslus ir išteklius, taip pat investuojama į didesnę ES atsparumą būsimoms energijos kainų krizėms ir tiekimo saugumo problemoms, susijusioms su ES priklausomybe nuo importuojamo išskastinio kuro. Be to, vis daugiau dėmesio skiriamas medžiagų naudojimo efektyvumui, pvz., perdirbamumui, prisidedama prie didesnio tiekimo grandinės atsparumo ES.

Norint paspartinti energijos vartojimo efektyvumo programų diegimą visame pasaulyje, būtina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą tiek daugiašaliu, tiek dvišaliu lygmeniu, be to, tai gali padėti pagerinti reguliavimo konvergenciją, o tai būtų naudinga ES ir šalims partnerėms.

Europos energijos vartojimo efektyvumo etikete ženklinamų gaminių registru (EPREL) užtikrinamas precedento neturintis rinkos skaidrumas ir atveriamas naujų galimybių įgalinti ES vartotojus ir su jais bendradarbiauti. Jis vis dažniau bus ir praktinė priemonė, padedanti įgyvendinti neseniai kitose ES politikos srityse (žalioji taksonomija, žalieji viešieji pirkimai pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą, viešosios paskatos, PVM direktyva) nustatytas sąlygas, susijusias su gaminių veiksmingumu.

Šioje politikos srityje vis dar yra didelis potencialas užtikrinti papildomą, itin ekonomiškai efektyvią naudą ES vartotojams, sumažinti oro taršą ir sutaupyti energijos ir (arba) CO₂, kurį kitu atveju galėtų tekti užtikrinti kitomis ES ar nacionalinio lygmens politikos priemonėmis. Tačiau reikia daug pastangų, kad būtų laiku peržiūrėtos galiojančios taisyklės, teikiama parama teisingam jų taikymui ir (arba) vykdymo užtikrinimui, tobulinamas EPREL ir nagrinėjamas naujų su energija susijusių gaminių reguliavimas.

Todėl Komisija, atsižvelgdama į tvarių gaminių politikos dokumentų rinkinį, aiškiai nurodė, kad reikia gerokai padidinti išteklius, skirtus ekologinio projektavimo politikai, kuri yra platesnio užmojo tvarių gaminių politikos dalis, įgyvendinti, ir ragina valstybes nares padaryti tą patį, kiek tai susiję su nacionalinėmis rinkos priežiūros pastangomis.

⁽⁴⁶⁾ <https://www.iea-4e.org/>.

⁽⁴⁷⁾ <https://www.superefficient.org/>.

PRIEDAS

Su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo metodika (MEErP)

Su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo metodika (MEErP) buvo parengta siekiant pateikti veiklos gaires Europos Komisijai ir rangovams, teikiantiems jai techninę pagalbą atliekant parengiamąjį gaminių ekologinio projektavimo tyrimą. Išsamios metodikos ataskaitos ir apskaičiavimo šablonas pateikiami internete ⁽¹⁾. MEErP ilgainiui buvo tobulinama dalyvaujant suinteresuotiesiems subjektams. MEErP neapima administracinių ir teisinių etapų po parengiamojo tyrimo. Nepaisant to, MEErP sukurta taip, kad jos rezultatus būtų galima įtraukti į Europos Komisijos poveikio vertinimą.

MEErP sudaro 7 užduotys. Pirmosios 4 užduotys – rinkti duomenis ir atlikti pirminę analizę. Užduotys yra šios:

- 1 užduotis. Taikymo sritis (gaminio apibrėžtys, standartai ir teisės aktai);
- 2 užduotis. Rinkos (ekonominė ir rinkos analizė, įskaitant apimtį ir kainas);
- 3 užduotis. Naudotojai (gaminų paklausa, vartotojų elgsena ir vietos infrastruktūra);
- 4 užduotis. Technologijos (produkto pasiūla, įskaitant geriausias turimas technologijas (BAT) ir geriausias dar neturimas technologijas (BNAT)).

1–4 užduotimis siekiama ne tik padėti įgyvendinti 5–7 užduotis, bet ir stiprinti gebėjimus. 1–4 užduočių ataskaitos politikos formuotojams ir suinteresuotiesiems subjektams suteikia galimybę suprasti vieni kitų problemas ir dalyvauti diskusijose.

- 5 užduotis. Aplinka ir ekonomika (bazinis atvejis ⁽²⁾) – gyvavimo ciklo analizė ir gyvavimo ciklo sąnaudos);
- 6 užduotis. Projektavimo galimybės (patobulinimo potencialas);
- 7 užduotis. Scenarijai (politikos, scenarijų, poveikio ir jautrumo analizė).

5–7 užduotys skirtos analizei, ar ekologinio projektavimo reikalavimai turėtų būti nustatyti atitinkamam su energija susijusiam gaminiui ir, jei taip, kokie. 5 užduotyje bazinis atvejis nustatomas apibendrinant 1–4 užduočių rezultatus. Bazinis atvejis yra sąmoninga realybės abstrakcija ir ataskaitos taškas, kuriuo remiamasi vertinant tobulinimo potencialą ir atliekant politikos, scenarijų, poveikio ir jautrumo analizę.

6 užduotyje nustatomos projektavimo galimybės, jų pasekmės vartotojo gyvavimo ciklo sąnaudoms, jų aplinkosaugos sąnaudos ir nauda jai, mažiausiomis gyvavimo ciklo sąnaudomis (LLCC) pasižymintis sprendimas ir BAT. BAT nurodo vidutinės trukmės tikslą, kuris galėtų būti tinkamas skatinimo priemonėms, o ne privalomiems minimaliems reikalavimams. BNAT nurodo ilgalaikes galimybes ir padeda tiksliai nustatyti galimų priemonių taikymo sritį ir apibrėžtį.

Pagal 7 užduotį ankstesnių užduočių rezultatai sujungiami siekiant išnagrinėti tinkamas politikos priemones, kad būtų galima išnaudoti tobulinimo galimybes. Ją atliekant sukuriama scenarijai su prognozėmis iki 2050 m., kuriuose kiekybiškai įvertinami pasiekiami patobulinimai, palyginti su įprastine veikla. Rezultatai lyginami su ES tikslais ir visuomenės sąnaudomis, jei nauda būtų pasiekta kitu būdu. Įvertinamas poveikis vartotojams (perkamajai galiai, visuomenės sąnaudoms) ir pramonei (užimtumui, pelningumui, konkurencingumui, investicijų lygiui), aiškiai apibūdinant tipinį gaminių sektoriaus projektavimo ciklą ir į jį atsižvelgiant. Galiausiai rezultatų patikimumas tiriama atliekant pagrindinių parametru jautrumo analizę.

Siekiant užtikrinti vertinimų pagrįstumą ir su jais susijusio pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto pridėtinę vertę svarbu, kad metodika būtų nuolat atnaujinama. Dabartinė metodika laikui bėgant buvo palaipsniui tobulinama atliekant periodines peržiūras, dalyvaujant suinteresuotiesiems subjektams, ir periodiškai ją koreguojant.

⁽¹⁾ „Methodology for Ecodesign of Energy-related Products - MEErP 2011 - Methodology Report - Part 1: Methods“ (liet. Su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo metodika. 2011 m. MEErP. Metodikos ataskaita. 1 dalis. Metodai), <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26525>, Methodology for Ecodesign of Energy-related Products - MEErP 2011 - Methodology Report - Part 2: Environmental policies and data (liet. Su energija susijusių gaminių ekologinio projektavimo metodika. 2011 m. MEErP. Metodikos ataskaita. 2 dalis. Aplinkos politika ir duomenys), <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/26526>, „EcoReport“ apskaičiavimo šablonas: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5308/attachments/1/translations>.

⁽²⁾ Visoms 27 ES valstybėms narėms turi būti pasirinkamas vienas ar daugiau vidutinių ES gaminių arba reprezentatyvi gaminių kategorija.

Dabartinė MEErP versija taikoma nuo 2013 m ⁽³⁾., o dabartinė priemonės „Ecoreport“ 3.06 versija – nuo 2014 m ⁽⁴⁾. Šiuo metu vyksta peržiūra, kuria prireikus bus atnaujinti analizei naudojami duomenys ir užtikrinta, kad jie ir toliau atitiktų savo paskirtį, atsižvelgiant į naujausius politikos pokyčius. Peržiūros procesą valdo Jungtinis tyrimų centras, o informacija apie vykstantį procesą ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimą bus paskelbta ⁽⁵⁾.

⁽³⁾ SWD(2012) 434 *final*: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/9952/attachments/1/translations/en/renditions/pdf>.

⁽⁴⁾ MEErP medžiagų naudojimo efektyvumo tyrimas (paskelbtas 2013 m. gruodžio mėn.): https://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/sustainable-product-policy-ecodesign_en, „Ecoreport“ priemonė: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/5308/attachments/1/translations>.

⁽⁵⁾ <https://susproc.jrc.ec.europa.eu/product-bureau/product-groups/521/home>.

IV

(Pranešimai)

EUROPOS SAJUNGOS INSTITUCIJŲ, ĮSTAIGŲ IR ORGANŲ PRANEŠIMAI

EUROPOS KOMISIJA

Euro kursas ⁽¹⁾

2022 m. gegužės 3 d.

(2022/C 182/02)

1 euro =

Valiuta	Valiutos kursas	Valiuta	Valiutos kursas		
USD	JAV doleris	1,0556	CAD	Kanados doleris	1,3570
JPY	Japonijos jena	137,06	HKD	Honkongo doleris	8,2838
DKK	Danijos krona	7,4403	NZD	Naujosios Zelandijos doleris	1,6366
GBP	Svaras sterlingas	0,84130	SGD	Singapūro doleris	1,4605
SEK	Švedijos krona	10,3978	KRW	Pietų Korėjos vonas	1 335,64
CHF	Šveicarijos frankas	1,0272	ZAR	Pietų Afrikos randas	16,8303
ISK	Islandijos krona	137,60	CNY	Kinijos ženminbi juanis	6,9759
NOK	Norvegijos krona	9,9090	HRK	Kroatijos kuna	7,5555
BGN	Bulgarijos levas	1,9558	IDR	Indonezijos rupija	15 288,47
CZK	Čekijos krona	24,662	MYR	Malajzijos ringitas	4,5956
HUF	Vengrijos forintas	382,15	PHP	Filipinų pesas	55,455
PLN	Lenkijos zlotas	4,6925	RUB	Rusijos rublis	
RON	Rumunijos lėja	4,9475	THB	Tailando batas	36,387
TRY	Turkijos lira	15,6941	BRL	Brazilijos realas	5,3143
AUD	Australijos doleris	1,4825	MXN	Meksikos pesas	21,5025
			INR	Indijos rupija	80,8420

⁽¹⁾ Šaltinis: valiutų perskaičiavimo kursai paskelbti ECB.

AUDITO RŪMAI

Nuomonė Nr. 1/2022

(pagal SESV 287 straipsnio 4 dalį)

dėl Komisijos pasiūlymo dėl Reglamento dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo

(2022/C 182/03)

Europos Audito Rūmai paskelbė savo nuomonę Nr. 1/2022 „(pagal SESV 287 straipsnio 4 dalį) dėl Komisijos pasiūlymo dėl Reglamento dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo“.

Nuomonė pateikta susipažinti arba parsisiųsti Europos Audito Rūmų interneto svetainėje:

<https://www.eca.europa.eu/lt/Pages/DocItem.aspx?did=61068>

EUROPOS DUOMENŲ APSAUGOS PRIEŽIŪROS PAREIGŪNAS

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno nuomonės dėl dviejų pasiūlymų dėl Tarybos sprendimų, kuriais valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti ir ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo santrauka

(Visą šios nuomonės tekstą anglų, prancūzų ir vokiečių kalbomis galima rasti EDAPP interneto svetainėje www.edps.europa.eu)

(2022/C 182/04)

2021 m. lapkričio 25 d. Komisija pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 16 straipsnį, 82 straipsnio 1 dalį ir 218 straipsnio 5 ir 6 dalis priėmė du pasiūlymus, kurių vienu valstybės narės yra įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti, o kitu – ratifikuoti Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą. Pasiūlymų priede išdėstyti Tarybos nurodymai dėl išlygų, pareiškimų ir perduodamos informacijos, taikomi pasirašant ir ratifikuojant Protokolą.

Nusikaltimo tyrimas ir traukimas baudžiamojon atsakomybėn už jį yra teisėtas tikslas, ir bendradarbiauti tarptautiniu mastu, įskaitant keitimąsi informacija, tapo svarbiau nei bet kada anksčiau. EDAPP jau daug kartų teigė, kad ES reikia tvarių priemonių, kurios padėtų teisėsaugos tikslais dalytis asmens duomenimis su trečiosiomis šalimis ir būtų visiškai suderinamos su ES sutartimis ir Pagrindinių teisių chartija. Net ir tirdamos vidaus bylas, teisėsaugos institucijos vis dažniau susiduria su tarpvalstybiniais atvejais, nes informacija yra saugoma elektroniniu formatu kurioje nors trečiojoje šalyje. Dėl didėjančio prašymų skaičiaus ir skaitmeninės informacijos nepastovumo, taikant dabartinius bendradarbiavimo modelius, kaip antai, sutartį dėl savitarpio teisinės pagalbos, kyla įtampa. EDAPP supranta, kad institucijos stengiasi kuo greičiau surinkti savo tyrimams reikalingus duomenis ir pritaria pastangoms kurti naujus bendradarbiavimo modelius, įskaitant bendradarbiavimą su trečiosiomis šalimis.

Protokolu siekiama patobulinti tradicinius bendradarbiavimo kanalus ir į jį įtrauktos nuostatos, kuriomis siekiama stiprinti tiesioginį teisėsaugos institucijų ir paslaugų teikėjų bendradarbiavimą tarpvalstybiniame kontekste. Visų pirma Protokolu būtų užtikrintas glaudesnis bendradarbiavimas kovojant su kibernetiniais nusikaltimais ir renkant nusikalstamos veikos įrodymus elektronine forma konkrečių baudžiamųjų tyrimų arba baudžiamojo proceso tikslu.

Pripažindamas, jog daugiašaliame tarptautiniame susitarime neįmanoma visiškai atkartoti ES teisės terminijos ir apibrėžčių, EDAPP pabrėžia, kad turi būti užtikrintos tinkamos apsaugos priemonės asmenims, siekiant visiškai laikytis ES teisės.

Duomenų apsaugos principai, įskaitant sąžiningumo, informacijos tikslumo ir aktualumo, nepriklausomos priežiūros ir individualių asmenų teisių principus, yra vienodai svarbūs tiek viešosioms įstaigoms, tiek privačioms bendrovėms. Šie pagrindiniai principai yra dar svarbesni atsižvelgiant į nusikalstamų veikų tyrimams reikalingų duomenų neskelbtinumą.

Šia nuomone siekiama pateikti objektyvią analizę ir konstruktyvius patarimus ES institucijoms, Tarybai nagrinėjant Komisijos pasiūlymus pasirašyti ir ratifikuoti Protokolą ir prieš prašant, kad Europos Parlamentas pritartų Protokolo sudarymui.

EDAPP palankiai vertina tai, kad į galutinį Protokolo tekstą neįtraukta jokia nuostata dėl teisėsaugos institucijų tiesioginės prieigos prie duomenų. Jis taip pat palankiai vertina tai, kad Protokole yra specialus straipsnis dėl asmens duomenų apsaugos. Be to, EDAPP teigiamai vertina daugelį į Protokolą įtrauktų apsaugos priemonių.

EDAPP supranta, kad patvirtinta, jog ES ir JAV bendrasis susitarimas būtų taikomas duomenų perdavimui iš ES į Jungtines Amerikos Valstijas pagal Protokolo nuostatas, susijusias su institucijų bendradarbiavimu. EDAPP apgailestauja dėl tokio rezultato.

Jei bus priimtas Tarybos sprendimas, kuriuo valstybės narės yra įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų atitinkamai pasirašyti ir ratifikuoti Protokolą, EDAPP palankiai vertina Komisijos pasiūlymus valstybėms narėms dėl Sąjungos interesų teikti pareiškimus, pranešimus arba informaciją pagal Protokolo 7 straipsnio 2 dalies b punktą, 5 dalies a ir e punktus. Šiais pasiūlymais užtikrinama, kad paslaugų teikėjų Sąjungoje gali būti prašoma perduoti asmens duomenis tik remiantis nurodymais, kuriuos prašančioje trečiojoje šalyje, kuri yra Protokolo šalis, išduoda prokuroras arba kita teisminė institucija, arba jiems prižiūrint, arba jis turi būti išduodamas kitaip, taikant nepriklausomą priežiūrą ir kontroliuojant prašomosios valstybės narės kompetentingai institucijai.

EDAPP taip pat teigiamai vertina pasiūlymą, kad valstybės narės teiktų pareiškimą pagal Protokolo 8 straipsnio 4 dalį (dėl kompetentingų institucijų bendradarbiavimo siekiant vykdyti nurodymus pateikti abonto informaciją ir srauto duomenis), siekiant užtikrinti, kad nurodymams pagal šią nuostatą įvykdyti būtų reikalaujama papildomos pagrindžiamosios informacijos.

Be to, EDAPP teikia šias rekomendacijas dėl būsimų Tarybos sprendimų, jei Sąjungos interesu valstybės narės pasirašytų ir ratifikuotų Protokolą:

- tam tikri duomenys, priskiriami abonto informacijos kategorijai, kaip apibrėžta Konvencijoje dėl elektroninių nusikaltimų, pagal ES teisę gali būti laikomi srauto duomenimis. Dėl to kyla didelė grėsmė duomenų subjekto pagrindinėms teisėms, ir prieiga prie jų gali būti pateisinama tik kovojant su sunkiais nusikaltimais. Todėl EDAPP rekomenduoja valstybėms narėms, priešingai nei nurodyta Komisijos pasiūlyme, pasilikti teisę netaikyti Protokolo 7 straipsnio dėl paslaugų teikėjų vykdomo abonentų duomenų atskleidimo tiesiogiai kitos šalies kompetentingoms institucijoms tam tikrų rūšių prieigos numerių atveju pagal 7 straipsnio 9 dalies b punktą;
- valstybės narės pagal Protokolo 7 straipsnio 5 dalies e punktą turėtų paskirti teisminę ar kitą nepriklausomą instituciją;
- turėtų būti paaiškinta, kokią informaciją, susijusią su ES ir JAV bendruoju susitarimu, valstybėms narėms siūloma pateikti Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijoms pasirašant arba deponuojant ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentą;
- reikėtų iš dalies pakeisti siūlomą aspektą, susijusį su kitais susitarimais ar sutartimis pagal Protokolo 14 straipsnio 1 dalies c punktą, kuriuo būtų galima pakeisti Protokolo nuostatą dėl duomenų apsaugos (14 straipsnis).

1. ĮVADAS IR PAGRINDINĖ INFORMACIJA

1. 2017 m. birželio mėn. Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas patvirtino įgaliojimus 2017 m. rugsėjo mėn.–2019 m. gruodžio mėn. rengti Antrąjį papildomą protokolą ⁽¹⁾.
2. 2019 m. vasario 5 d. Komisija priėmė rekomendaciją ⁽²⁾ dėl Tarybos sprendimo, kuriuo Komisijai suteikiami įgaliojimai Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (toliau – Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų) (CETS Nr. 185) ⁽³⁾ Antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (toliau – Protokolas) ⁽⁴⁾.
3. 2019 m. balandžio 2 d. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas (toliau – EDAPP) priėmė nuomonę dėl rekomendacijos ⁽⁵⁾. 2019 m. birželio 6 d. sprendimu Europos Sąjungos Taryba suteikė įgaliojimus Komisijai Europos Sąjungos vardu dalyvauti derybose dėl Protokolo ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ <https://rm.coe.int/t-cy-terms-of-reference-protocol/1680a03690>

⁽²⁾ Rekomendacija dėl Tarybos sprendimo, kuriuo suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo, COM(2019) 71 *final*.

⁽³⁾ <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680081561>

⁽⁴⁾ <https://rm.coe.int/1680a49dab> (preliminari versija, patvirtinta Ministrų komiteto).

⁽⁵⁾ 2019 m. balandžio 2 d. EDAPP nuomonė Nr. 3/2019 dėl dalyvavimo derybose dėl Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo.

⁽⁶⁾ 2019 m. birželio 6 d. Tarybos sprendimas, kuriuo Europos Komisijai suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo.

4. Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas du kartus pratęsė įgaliojimus – iki 2020 m. gruodžio mėn. ir vėliau iki 2021 m. gegužės mėn. Protokolą nuo 2017 m. rugsėjo mėn. iki 2021 m. gegužės mėn. rengė Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas (T-CY). Šiuo laikotarpiu įvyko daugiau kaip devyniasdešimt T-CY protokolo rengimo plenarinių posėdžių, rengimo grupės ir pograpių posėdžių, taip pat šeši konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis raundai.
5. Europos duomenų apsaugos valdyba prisidėjo prie 2019 m. lapkričio 13 d., 2021 m. vasario 2 d. ir 2021 m. gegužės 4 d. vykusių viešų konsultacijų dėl Protokolo projekto ⁽⁷⁾.
6. Europos Parlamentas 2021 m. rezoliucijoje dėl Europos Sąjungos skaitmeninio dešimtmečio kibernetinio saugumo strategijos ⁽⁸⁾ pripažino, kad reikia užbaigti darbą dėl Protokolo.
7. 2021 m. lapkričio 17 d. Europos Tarybos Ministrų komitetas priėmė Protokolą. Jis turėtų būti pateiktas pasirašyti 2022 m. gegužės mėn. Todėl jo pakeitimus gali siūlyti tik Protokolo šalis ir priimti Ministrų Komitetas. Kad pakeitimai įsigaliotų, Protokolui turi pritariti visos Šalys ⁽⁹⁾.
8. Europos Sąjunga negali tapti Protokolo šalimi, nes ir prie Protokolo, ir prie Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų gali prisijungti tik valstybės ⁽¹⁰⁾.
9. 2021 m. lapkričio 25 d. Komisija priėmė du pasiūlymus dėl Tarybos sprendimų pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 16 straipsnį, 82 straipsnio 1 dalį ir 218 straipsnio 5 ir 6 dalis ⁽¹¹⁾.
10. Remiantis šiais pasiūlymais ⁽¹²⁾, Protokolo nuostatos patenka į sritį, kuriai iš esmės taikomos bendros taisyklės, kaip apibrėžta SESV 3 straipsnio 2 dalyje. Šiais pasiūlymais Komisija siekia, kad Taryba priimtų du sprendimus, kuriais valstybės narės būtų įgaliosios dėl Europos Sąjungos interesų atitinkamai pasirašyti ir ratifikuoti Protokolą. Prie abiejų pasiūlymų pridedamas priedas (toliau – priedas), kuriame pateikiami nurodymai valstybėms narėms dėl išlygų, pareiškimų, pranešimų ar perduodamos informacijos ir kitų aspektų, kurie yra reikalingi dėl Europos Sąjungos interesų pasirašant ir ratifikuojant Protokolą. Prie pasiūlymo dėl ratifikavimo taip pat pridedamas priede esantis Protokolo tekstas.

⁽⁷⁾ „2019 m. lapkričio 13 d. EDAV nuomonė, pateikta vykstant konsultacijoms dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo projekto“; „2021 m. vasario 2 d. priimtas pareiškimas 02/201 dėl naujų Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo nuostatų projekto“; „2021 m. gegužės 4 d. EDAV nuomonė, pateikta vykstant 6-ajam konsultacijų dėl Europos Tarybos Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (Budapešto konvencijos) antrojo papildomo protokolo etapui“.

⁽⁸⁾ 2021 m. birželio 10 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos Sąjungos skaitmeninio dešimtmečio kibernetinio saugumo strategijos.

⁽⁹⁾ Protokolo 21 straipsnis.

⁽¹⁰⁾ Pasiūlymų dėl Tarybos sprendimų, kuriais valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti ir ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo 10 konstatuojamoji dalis.

⁽¹¹⁾ Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo, kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų pasirašyti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (COM (2021)718 *final*).

Pasiūlymas dėl Tarybos sprendimo, kuriuo valstybės narės įgaliojamos dėl Europos Sąjungos interesų ratifikuoti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų antrąjį papildomą protokolą dėl glaudesnio bendradarbiavimo ir elektroninių įrodymų atskleidimo (COM (2021)719 *final*).

Pagal pasiūlymo dėl pasirašymo 14 ir 15 konstatuojamąsias dalis ir pasiūlymo dėl ratifikavimo 13 ir 14 konstatuojamąsias dalis Airija turi galimybę dalyvauti priimant ir taikant šį sprendimą, o Danija nedalyvauja priimant šį sprendimą ir jis nėra jai privalomas ar taikomas.

⁽¹²⁾ Pasiūlymų 3 konstatuojamoji dalis.

11. Kad susitarimas būtų sudarytas, jei Taryba nuspręstų suteikti įgaliojimus valstybėms narėms dėl Sąjungos interesų jį pasirašyti, Taryba turėtų priimti sprendimą, kuriuo valstybės narės būtų įgaliosios dėl Sąjungos interesų ratifikuoti susitarimą, gavusi Europos Parlamento pritarimą. Protokolas įsigalios kito mėnesio pirmą dieną, praėjus trims mėnesiams nuo tos dienos, kai penkios Konvencijos dėl nusikaltimų elektroninėje erdvėje šalys pagal Protokolo 16 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatas bus pareiškusios savo sutikimą būti įsipareigojusios pagal Protokolą ⁽¹³⁾.
12. Priėmus pasiūlymus, Europos Komisija konsultavosi su EDAPP dėl abiejų pasiūlymų pagal Reglamento (ES) 2018/1725 ⁽¹⁴⁾ 42 straipsnio 1 dalį. Nuoroda į šią nuomonę pateikiama pasiūlymų atitinkamai dėl Protokolo ratifikavimo ir pasirašymo 12 ir 13 konstatuojamosiose dalyse. EDAPP nori pabrėžti, kad ši nuomonė neturi jokios įtakos kitoms pastaboms, kurias EDAPP gali pateikti remdamasis vėliau gauta išsamesne informacija.

7. IŠVADOS

129. Atsižvelgdamas į elektroninių nusikaltimų plitimą ir didėjančią elektroninių įrodymų svarbą tiriant nusikaltimus, taip pat į tai, kad sudėtinga gauti tokius įrodymus, kai jie nepriklauso valstybių narių jurisdikcijai, EDAPP supranta, kad teisėsaugos institucijos turi greitai ir veiksmingai gauti elektroninius įrodymus, kad galėtų veiksmingai kovoti su nusikalstamumu.
130. Todėl EDAPP pritaria tam, kad būtų rastas tarptautinis atsakas į esamas problemas, kuriame būtų numatytos tinkamos apsaugos priemonės.
131. Protokolu siekiama ir patobulinti tradicinius bendradarbiavimo kanalus, ir stiprinti tiesioginį tarpvalstybinį teisėsaugos institucijų ir paslaugų teikėjų bendradarbiavimą. Jame nėra nuostatų dėl teisėsaugos institucijų tiesioginės prieigos prie duomenų ir EDAPP tai vertina palankiai.
132. Pripažindamas, jog daugiašaliame tarptautiniame susitarime neįmanoma visiškai atkartoti ES teisės terminijos ir apibrėžčių, EDAPP pabrėžia, kad turi būti užtikrintos tinkamos asmenų duomenų apsaugos priemonės, siekiant visiškai laikytis ES teisės.
133. EDAPP taip pat pritaria tam, kad Protokole yra specialus straipsnis dėl asmens duomenų apsaugos. EDAPP taip pat teigiamai vertina daugelį į Protokolą įtrauktų apsaugos priemonių.
134. EDAPP supranta, kad patvirtinta, jog Bendrasis susitarimas būtų taikomas duomenų perdavimui iš ES į Jungtines Amerikos Valstijas pagal Protokolo nuostatas, susijusias su institucijų bendradarbiavimu. EDAPP apgailestauja dėl tokio rezultato.
135. Jei bus priimtas Tarybos sprendimas, kuriuo valstybės narės yra įgaliojamos dėl Sąjungos interesų atitinkamai pasirašyti ir ratifikuoti Protokolą, EDAPP palankiai vertina Komisijos pasiūlymus valstybėms narėms dėl Sąjungos interesų teikti pareiškimus, pranešimus arba informaciją, pagal Protokolo 7 straipsnio 2 dalies b punktą, 5 dalies a ir e punktus. Šiais pasiūlymais užtikrinama, kad paslaugų teikėjų Sąjungoje gali būti prašoma perduoti asmens duomenis tik remiantis nurodymais, kuriuos prašančioje trečiojoje šalyje, kuri yra Protokolo šalis, išduoda prokuroras arba kita teisminė institucija, arba jiems prižiūrint, arba jis turi būti išduodamas kitaip, taikant nepriklausomą priežiūrą ir kontroliuojant prašomosios valstybės narės kompetentingai institucijai.

⁽¹³⁾ 16 straipsnio 1 dalis. „[...] [Konvencijos šalims, kurios gali pareikšti savo sutikimą įsipareigoti pagal jį:

a. pasirašydamos jį be išlygos dėl ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo arba

b. pasirašydamos dėl ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo, o paskui jį ratifikuodamos, priimdamos ar patvirtindamos“.

2. Ratifikavimo, priėmimo arba patvirtinimo dokumentai deponuojami Europos Tarybos generaliniam sekretoriui.

⁽¹⁴⁾ OL L 295, 2018 11 21, p. 39.

136. EDAPP taip pat teigiamai vertina pasiūlymą, kad valstybės narės teiktų pareiškimą pagal Protokolo 8 straipsnio 4 dalį (dėl kompetentingų institucijų bendradarbiavimo siekiant vykdyti nurodymus pateikti abonto informaciją ir srauto duomenis), siekiant užtikrinti, kad nurodymams pagal šią nuostatą įvykdyti būtų reikalaujama papildomos pagrindžiamosios informacijos.
137. Be to, EDAPP teikia šias rekomendacijas dėl būsimų Tarybos sprendimų, jei Sąjungos interesu valstybės narės pasirašytų ir ratifikuotų Protokolą:
- tam tikri duomenys, priskiriami abonto informacijos kategorijai, kaip apibrėžta Konvencijoje dėl elektroninių nusikaltimų, pagal ES teisę gali būti laikomi srauto duomenimis. Dėl to kyla didelė grėsmė duomenų subjekto pagrindinėms teisėms, ir prieiga prie jų gali būti pateisinama tik kovojant su sunkiais nusikaltimais. Todėl EDAPP rekomenduoja valstybėms narėms, priešingai nei nurodyta Komisijos pasiūlyme, pasilikti teisę netaikyti Protokolo 7 straipsnio dėl paslaugų teikėjų vykdomo abonentų duomenų atskleidimo tiesiogiai kitos šalies kompetentingoms institucijoms tam tikrų rūšių prieigos numerių atveju pagal 7 straipsnio 9 dalies b punktą;
 - valstybės narės pagal Protokolo 7 straipsnio 5 dalies e punktą turėtų paskirti teisminę ar kitą nepriklausomą instituciją;
 - turėtų būti paaiškinta, kokią informaciją, susijusią su ES ir JAV bendruoju susitarimu, valstybėms narėms siūloma pateikti Jungtinių Amerikos Valstijų valdžios institucijoms pasirašant arba deponuojant ratifikavimo, priėmimo ar patvirtinimo dokumentą;
 - reikėtų iš dalies pakeisti siūlomą aspektą, susijusį su kitais susitarimais ar sutartimis pagal Protokolo 14 straipsnio 1 dalies c punktą, kuriuo būtų galima pakeisti Protokolo nuostatą dėl duomenų apsaugos (14 straipsnis).
138. Galiausiai, EDAPP pabrėžia, kad valstybės narės prokurorui, taigi, ir Europos prokuratūrai turėtų būti suteikta galimybė pateikti nurodymą arba perduoti duomenis remiantis kitos Šalies nurodymu pagal 8 straipsnį tik tuo atveju, jei nustatoma, kad tokį nurodymą peržiūri teisminė institucija arba nepriklausoma įstaiga pagal ESTT jurisprudenciją.
139. EDAPP yra pasirengęs patarti Komisijai, Tarybai ir Europos Parlamentui ir vėlesniais šio proceso etapais. Ši nuomonė neturi jokios įtakos jokioms kitoms pastaboms, kurias EDAPP gali pateikti remdamasis vėliau gauta išsamesne informacija.

2022 m. sausio 20 d., Briuselis

Wojciech Rafał WIEWIÓROWSKI

V

(Nuomonės)

KITI AKTAI

EUROPOS KOMISIJA

Paraiškos įregistruoti pavadinimą paskelbimas pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012 dėl žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemų 50 straipsnio 2 dalies a punktą

(2022/C 182/05)

Šiuo paskelbimu suteikiama teisė pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1151/2012 ⁽¹⁾ 51 straipsnį per tris mėnesius nuo šio paskelbimo dienos pateikti prieštaravimą dėl paraiškos.

BENDRASIS DOKUMENTAS

„Alubia de Anguiano“**ES Nr.: PDO-ES-02642 – 2020 10 14**

SKVN (X) SGN ()

1. Pavadinimas

„Alubia de Anguiano“

2. Valstybė narė arba trečioji šalis

Ispanija

3. Žemės ūkio produkto arba maisto produkto aprašymas**3.1. Produkto rūšis**

1.6 klasė. Vaisiai, daržovės ir grūdai, švieži arba perdirbti

3.2. Produkto, kurio pavadinimas nurodytas 1 punkte, aprašymas

Saugoma kilmės vietos nuoroda žymimas produktas „Alubia de Anguiano“ yra pupinių (*Fabaceae*) šeimos daržinės pupelės (*Phaseolus vulgaris* L) rūšies vijoklinės veislės, siejamos su „El Encinar“ vijokline pupele, sausos, gliaudytos sėklos, kurios auginamos ir pakuojamos Angiano savivaldybėje.

Veislė „El Encinar“ buvo suformuota iš įvairių vietinių ekotipų, kuriuos per šimtmečius atrinko ūkininkai, siekdami pagerinti pupelių produktyvumą ir kokybės savybes. Šios veislės augimo modelis yra neapibrėžtas, pupelė išauga ilgais tarpubambliais, todėl norint tinkamai išauginti, ją reikia prižiūrėti prie kuolų. Jos augimo ciklas svyruoja nuo 120 iki 180 dienų.

(¹) OL L 343, 2012 12 14, p. 1.

„Alubia de Anguiano“ yra ankštinis augalas, kuriam priskiriamos šios savybės: pupelės vidutinio dydžio, ovalo formos, rausvos arba vyno spalvos, mažo šviesingumo ir sodrumo, plona odele, jose mažas oksalo rūgšties kiekis (apie 625 mg/kg), o prieš verdant išmirkytos jos gerai absorbuoja vandenį (ne mažiau kaip 95 %). Dėl to pupelės suminkštėja ir sutrumpėja jų virimo laikas, o tai leidžia jas laikyti aukštos kokybės kulinariniu produktu.

Dydis:	vidutinis
Plotis:	5,80 mm ±0,5 mm
Ilgis:	10,95 mm ±1 mm
Storis:	5,10 mm ±0,5 mm
100 sėklų svoris (g):	38,36 ± 1,19
Tankis g/cm ³ :	1,37 ± 0,03
Kietumas (suspaudimo bandymas) (N/mm ²)	0,58 ± 0,10
Vandens absorbcija %	≥ 98 ± 3,29
Kietumas išmirkius (suspaudimo bandymas) (N/mm ²)	0,07 ± 0,02
Kietumas (pradūrimo bandymas) (N/mm ²)	6,41 ± 1,25
Kietumas išmirkius (pradūrimo bandymas) (N/mm ²)	0,3 ± 0,03
Forma:	ovali
Ryškusumas:	blizgus
Spalva:	rausva / vyno
Taškuotumas:	nėra
Raštas:	nėra

Supakuotos pupelės turi būti sveikos, geros būklės ir be dėmių, išskyrus labai nedidelius taškelius, dėl kurių nenukenčia bendra produkto išvaizda, kokybė ar pakuotės apipavidalinimas. Drėgmės kiekis sėklose neturi viršyti 17 %. Sėklos turi būti didesnės už 5 mm rūšiavimo sieto akutes.

Pupelių „Alubia de Anguiano“ kulinarinė kokybė, susijusi su pupelių konsistencijos pokyčiais jas verdant, turi tiesioginės įtakos jų būdingam skoniu išvirus. Išvirtos pupelės nesulimpa į gumulus, o išlieka sveikos ir nepažeistos, švelniai sviestinės tekstūros. Valgant nesijaučia pupelių odelių, skonis burnoje labai malonus.

Dėl šių savybių pupelės yra labai paklausios rinkoje ir labai lengvai pritaikomos bei puikiai tinka virtuvėje kuriant išradingus patiekalus. Pupos „Alubia de Anguiano“ labai lengva ir greitai paruošti, jų sėklos nesutrūkinėja net ir pervirtos.

3.3. Pašarai ir žaliavos

–

3.4. Specialūs gamybos veiksmai, atliktini nustatytoje geografinėje vietovėje

Visi saugomos kilmės vietos nuorodos pupelių „Alubia de Anguiano“ auginimo, gliaudymo, džiovavimo, konservavimo ir paruošimo darbai turi būti atliekami nustatytoje geografinėje vietovėje.

3.5. Specialios produkto registruotu pavadinimu pjaustymo, trynimo, pakavimo ir kt. taisyklės

Nors šie veiksmai atliekami jau išauginus pupeles „Alubia de Anguiano“, pupeles kilmės vietovėje pakuoja ir ženklina saugomą kilmės vietos nuorodą įregistravę ūkio subjektai. Šie veiksmai yra laikomi labai svarbiais užtikrinant kokybę ir garantuojant tinkamą produkto atsekamumą bei stebėseną. Taip yra todėl, kad pupelės yra toks produktas, kurį labai lengva sumaišyti su kitų kilmės vietų pupelėmis, žemaūgėmis pupelėmis, kitų veislių pupelėmis ar netinkamai laikomomis pupelėmis. Be to, taip apsaugomas produkto geras vardas.

Produktą galima pakuoti rankomis arba naudojant automatines arba pusiau automatines svėrimo mašinas. Naudojamos pakuotės, kurių grynasis svoris yra 0,5, 1, 2 ir 3 kg. Viešojo maitinimo sektoriui gali būti parduodamos 5, 10 ir 20 kg maišuose.

Leidžiama perpakuoti produktus, o pavieniai augintojai gali siųsti dideles siuntas su *a posteriori* priklijuotomis etiketėmis, jei ant pakuotės yra nuoroda į SKVN ir naudojama tinkama produkto stebėsenos sistema, kuria užtikrinamas jo atsekamumas iki galutinio vartotojo. Prireikus, apie tokius veiksmus turi būti pranešta valdymo institucijai arba, kitu atveju, kompetentingai institucijai.

3.6. Specialios produkto registruotu pavadinimu ženklinimo taisyklės

Ant kiekvienos pakuotės etiketės turi būti nurodytas jos numeris ir šie duomenys: saugomos kilmės vietos nuorodos „Alubia de Anguiano“ pavadinimas, logotipas ir (kitoje produkto pusėje) metai, kada pupelės buvo surinktos.

Visi produkto augintojai ir perdirbėjai, atitinkantys specifikacijoje nustatytus reikalavimus, turi turėti teisę naudoti specialų logotipą, pagal kurį galima identifikuoti produktą.



4. Glaustas geografinės vietovės apibūdinimas

Apibrėžtą geografinę vietovę sudaro Angiano savivaldybė (bendras plotas 90,89 km²), kuri yra Rioja Altos regiono Sieros rajone.

5. Ryšys su geografine vietove

Dėl specifinių apibrėžtos geografinės vietovės klimato ir dirvožemio sąlygų bei vietos augintojų ir perdirbėjų kompetencijos, užtikrinamas priežastinis produkto savybių bei kokybės ir geografinės vietovės ryšys.

Produkto kokybė ar savybės

Pupelėms „Alubia de Anguiano“ naudojama tik „El Encinar“ veislė ir jos skiriasi nuo iš kitų veislių išauginamų pupelių dėl specifinių fizinių savybių, apibrėžtų 3.2 skirsnyje. Tačiau jos taip pat labai skiriasi nuo gretimose vietovėse auginamų pupelių. Šioje vietovėje auginamos pupelės išsiskiria dideliu svoriu, tankiu ir reologinėmis savybėmis (atsparumu deformacijoms ir suskilimams), taip pat didele vandens absorbcija, kai prieš verdant jos mirkomos.

Dėl didelės vandens absorbcijos sėklų kietumą, matuojamą pradūrimo bandymu, galima sumažinti nuo 6,4 N/mm² iki 0,30 N/mm², taip pagreitinant krakmolo tirštėjimo ir baltymų denatūravimo procesus ir sutrumpinant virimo laiką. Pupelių „Alubia de Anguiano“ sėklos nesutrūkinėja net ir pervirtos. Ši savybė turi tiesioginės įtakos skoniui ir kartu su kitomis savybėmis lemia aukštą produkto kulinarinę kokybę.

Gamtos veiksniai

Reljefas

Anguiano savivaldybė yra Nacheriljos upės vidurupyje / aukštupyje. Aukštis saugomoje teritorijoje svyruoja nuo 600 m žemiausioje Nacheriljos upės atkarpoje iki 750 m aukštumose, kur yra akivaizdžių kliūčių šiai kultūrai auginti. Reljefą sudaro daugybė viršukalnių ir kalnų masyvų, dėl kurių dažnai susidaro dideli aukščio skirtumai, o tai apsaugo nuo dirvožemio erozijos (evoliucija).

Dėl stačių šlaitų ir klinties uolienu sudėties susidarė šlaitinės nuosėdos, kuriose dirvožemis beveik nesusiformavo. Šios vietovės vadinamos „skurdžiu dirvožemiu“, o pupelės „Alubia de Anguiano“ čia auginamos kitaip nei kaimyninėse vietovėse, kurioms nėra būdingos tokios ypatybės.

Dirvožemio sąlygos

Šie tipiški kalnų dirvožemiai (skurdūs ir prastai susiformavę) formavosi terciaro laikotarpiu ir daugiausia yra sudaryti iš konglomerato, skalūno ir smiltainio. Šlaitų nuosėdų atsparumas atsispindi pasėliuose: jų sėklų derlius yra mažesnis, tačiau kokybiškesnis.

Šio dirvožemio dreناžas labai geras. Tai labai svarbu norint, kad pupelės „Alubia de Anguiano“, kurioms drėgmė yra ribojantis veiksnys, tinkamai augtų. Tačiau vandens perteklius taip pat labai žalingas, nes dėl jo gali išplisti daugybė ligų.

Dėl rūgštaus, nekalkingo vietovės dirvožemio, pupelių „Alubia de Anguiano“ odėlė yra plonesnė, o po jų epidermiu esančiose ląstelėse yra mažesnis oksalo rūgšties kiekis (apie 625 mg/kg). Dėl to mirkiant jos geriau absorbuoja vandenį ir sutrumpėja jų virimo laikas.

Klimatas

Vidutinė metinė temperatūra SKVN apimamoje geografinėje vietovėje yra 9,7 °C. Aukščiausia vidutinė temperatūra – 13,8 °C, o karščiausi mėnesiai yra liepa, rugpjūtis ir birželis (tokia tvarka). Žemiausia vidutinė temperatūra yra 6 °C, o šalčiausi mėnesiai – vasaris ir sausis. Temperatūra būna aukštesnė nei 25 °C 37 dienas, o žemiau 0 °C nukrenta 58 dienas (per metus). Pasitaiko ir didelių temperatūros svyravimų, kai naktimis būna labai šalta, o dienomis – šilčiau. Tai taip pat lemia mažesnę derlių, bet geresnę kokybę pupelės.

Specifinės kalnuotos vietovės klimato sąlygos puikiai tinka pupelėms „Alubia de Anguiano“ tinkamai augti. Jos sėjamos pavasarį, o derlius nuimamas vasarą–rudeni. Žemiausia augalui augti būtina temperatūra yra apie 8 °C. Žemiausia augalui dygti būtina temperatūra – 12°C. Jei temperatūra nukrenta žemiau 3 °C, augalas gali žūti, nes yra labai jautrus šalnoms.

Kad tinkamai augtų, pupelėms „Alubia de Anguiano“ taip pat reikia drėgmės. Dienų, per kurias iškrenta nemažai kritulių, t. y. daugiau kaip vienas l/m², skaičius – 80. Sukaupiamas kritulių kiekis – 39,06 l/m². Lietingiausi mėnesiai yra kovas, birželis ir spalvis, o mažiausiai kritulių iškrenta gruodį, sausį ir gegužę. Gerai palieto žemės paviršiaus evapotranspiracijos vertė yra 913,9 mm. Santykinis oro drėgnis yra 68,33 %, o vidutinė bendroji apšvieta – 185,44 W/m². Vidutinė dirvožemio temperatūra – apie 15,03 °C.

Be kritulių, pasėliams taip pat naudingas didelis santykinis drėgnis pavasarį ir net vasarą. Toks drėgnis susidaro slėniuose dėl temperatūros svyravimo dieną ir naktį ir šalia tekančių upių.

Žmogiškieji veiksniai

Geografinėje vietovėje taip pat laikomasi savitos socialinės ir kultūrinės tradicijos. Pavyzdžiui, ūkininkai nuo seno atrenka pupelių veisles, jie žino, kaip auginti pupeles, kad jos išaugtų geriausios kokybės, taip pat kaip jas pririšti prie stiebu, kada tiksliai nuimti derlių ir kaip natūraliai jas džiovinti – visos šios žinios įgytos ir perduotos per daugelį metų. Tai taip pat yra svarbus veiksnys norint išauginti aukštos kokybės pupeles ir kuo geriau išaugoti joms būdingas savybes.

Kad pupelės būtų laikomos „Alubia de Anguiano“, jų sėklos turi būti gaunamos tik iš vietinės vijoklinių pupelių veislės „El Encinar“ ir būti puikios būklės. Todėl labai svarbi vietos augintojų patirtis, nes jie daugelį metų atrinkinėja sėklas, siekdami pagerinti jų kokybę ir gebėjimą prisitaikyti prie apibrėžtos geografinės vietovės, taip užtikrindami, kad jos skirsis nuo kitose (be kita ko, ir kaimyninėse) vietovėse auginamų tos pačios veislės pupelių.

Augintojų, kurie visą gyvenimą prižiūri ir atrenka geriausius augalus, įgytos žinios taip pat labai svarbios nustatant tinkamiausią pupelių derliaus nuėmimo laiką, atsižvelgiant į augalų sunokimą ir ankščių spalvą.

Augintojų techninės žinios yra svarbios taikant tinkamas priemones, kad augalas, jį išrovus ir paskleidus, galėtų natūraliai išdžiūti. Jei šie darbai atliekami lauke, ypatingą dėmesį reikia skirti kūlimui, kuris taip pat turi būti atliekamas tinkamu laiku, atsižvelgiant į drėgmės kiekį pupelėse. Taip pat labai svarbu viso proceso metu atrinkti geriausias pupeles, nes rinkai galima tiekti tik kokybiškas pupeles. Tai reiškia, kad pupelės turi būti geros būklės (pašalinamos įtrūkusios arba sugedusios pupelės), taip pat tos pačios partijos pupelės turi būti tolygiai išdžiovintos ir turėti tiek pat drėgmės.

Atsižvelgiant į tai, kad pupelių „Alubia de Anguiano“ koteliai yra vijokliniai ir gali augti bet kuria kryptimi, žemę reikia paruošti naudojant kuolus, kad augalas tinkamai augtų. Kuolus reikia tinkamai įstatyti į žemę ir pritvirtinti. Tam reikia didelio meistriškumo, nes dėl vėjo padarytos žalos galima patirti didelių nuostolių, jei augalai bus nuversti, aplaužyti ar susipynę. Dėl to taip pat reikėtų įkalti naujus kuolus, o tai pareikalautų papildomų darbo sąnaudų.

Pastaraisiais metais raudonųjų vijoklinių arba vijoklinių pupelių (kaip dar vadinamos pupelės „Alubia de Anguiano“) auginimo plotas labai sumažėjo. To pasekmė – sumažėjęs derlius ne tik dėl kitų pelningesnių kultūrų konkurencijos, bet ir dėl to, kad vijoklinių pupelių veislės buvo pakeistos nykštukinėmis daržinėmis veislėmis, kurių auginimo sąnaudos mažesnės ir kurias pasirinkus galima visiškai mechanizuoti visus auginimo procesus.

Kyla realus pavojus, kad vijoklinių pupelių sėklų tipas bus per daug homogenizuotas ir teks pradėti naudoti kitas, iš kitur atvežtas sėklas, kurios nepasizymi tokiomis pat organoleptinėmis savybėmis. Dar viena kylanti problema – nesąžininga konkurencija, kai žemaūgių pupelių veislės parduodamos kaip vijoklinės veislės dėl jų akivaizdaus panašumo ir nepaisant jų prastesnės kokybės. Labai svarbu bendradarbiauti, siekiant išsaugoti augalų genų išteklius ir apsaugoti pupelių „Alubia de Anguiano“ biologinę įvairovę, papildant veislės „El Encinar“, kuri tradiciškai buvo išvesta ir auginama saugomoje geografinėje vietovėje, atsargas.

Taip pat yra žinoma, kad apsaugoti vietines veisles yra labai naudinga kaimo aplinkai, ypač atokiose, nepalankiose sąlygose esančiose vietovėse, kaip antai geografinėje vietovėje, kurioje auginamos pupelės „Alubia de Anguiano“. Esama nepaneigiamų genetinių, socialinių, kultūrinių, aplinkosaugos ir ekonominių priežasčių, dėl kurių reikėtų išsaugoti, papildyti ir puoselėti vietines augalų veisles. Tai ypač aktualu kalnuotose vietovėse, tokiose kaip Angianas. Šios savivaldybės augintojai supranta, kad šio ir panašių produktų specifiškumo akcentavimas iš esmės yra jų vienintelis būdas konkuruoti su kitais labiau specializuotais augintojų regionais.

Nuoroda į paskelbtą specifikaciją

Produkto specifikacijos skirsnyje:

<https://www.larioja.org/agricultura/es/calidad-agroalimentaria>

**Bendrojo dokumento, iš dalies pakeisto patvirtinus nereikšmingą pakeitimą pagal Reglamento (ES)
Nr. 1151/2012 53 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, paskelbimas**

(2022/C 182/06)

Europos Komisija patvirtino šį nereikšmingą pakeitimą pagal Komisijos deleguotojo reglamento (ES) Nr. 664/2014 ⁽¹⁾ 6 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą.

Su šia nereikšmingo pakeitimo paraiška galima susipažinti Komisijos *eAmbrosia* duomenų bazėje.

BENDRASIS DOKUMENTAS

„LILIPUTAS“

ES Nr. PGI-LT-00868-AM02 – 28.10.2021

SKVN () SGN (X)

1. Pavadinimas (-ai)

„Liliputas“

2. Valstybė narė arba trečioji šalis

Lietuva

3. Žemės ūkio produkto arba maisto produkto aprašymas

3.1. Produkto rūšis

1.3 klasė. Sūriai

3.2. Produkto, kurio pavadinimas nurodytas 1 punkte, aprašymas

„Liliputas“ – tai rankų darbo riebus (50 proc. sausojoje medžiagoje) pusketis cilindro suapvalintomis briaunomis formos sūris, kurio aukštis 5,0–15,0 cm, skersmuo 7,0–8,5 cm, masė 0,25–0,7 kg. Sūris gaminamas Belvederio kaime iš pasterizuoto normalizuoto karvių pieno, jį sutraukiant, vėliau sutrauką apdorojant ir sūrio masę, suvyniotą į medvilnės audinio servetėles, presuojant tradicinėse cilindro formose. Sūris nokinamas 20–30 parų veikiant vidinei bei paviršiaus mikroflorai – mikroskopiniam *Penicillium pallidum* Smith grybui, natūraliai augančiam 4 punkte apibrėžtoje geografinėje vietovėje esančiuose rūsiuose.

Sūrio pavadinimą „Liliputas“ lėmė jo dydis, o juslines savybes – jo nokinimas mažose galvose, dalyvaujant *Penicillium pallidum* Smith mikroskopiniam grybui.

1 lentelė.

Sūrio „Liliputas“ jusliniai rodikliai

Rodiklis	Apibūdinimas
Išvaizda	Žievė lygi, be storo požievinio sluoksnio, padengta parafininiu-polimeriniu ar kitu lydiniu. Gali būti servetėlės audinio bei presavimo formos atspaudai.
Skonis ir kvapas	Pienarūgštis, gaivus, fermentinio sūrio skonis ir kvapas. Gali būti jaučiamas aštrumas, sūrumas.
Tekstūra	Vienalytė, tvirtoka, elastinga, kramtant burnoje plastiška.

⁽¹⁾ O L L 179, 2014 6 19, p. 17.

Piešinys	Pjūvyje matomos netolygiai išsidėsčiusios ovalinės, kampuotos ar šiek tiek suplotos formos akutės arba be jų.
Spalva	Nuo baltai geltonos iki geltonos, vienoda visoje masėje.

2 lentelė.

Sūrio „Liliputas“ fizikiniai ir cheminiai rodikliai

Rodiklis	Kiekis, proc.
Riebalų kiekis sausojoje medžiagoje	50,0±5
Sausųjų medžiagų kiekis ne mažiau kaip	56,0
Valgomosios druskos kiekis	1,3–3,0

3 lentelė.

100 g sūrio „Liliputas“ vidutinis maistingumas

Riebalai (g)	Baltymai (g)	Angliavandeniai (g)	Energinė vertė	
			Kcal	KJ
30,0	23,5	–	364	1 510

3.3. Pašarai (taikoma tik gyvūniniams produktams) ir žaliavos (taikoma tik perdirbtiems produktams)

- karvės pienas,
- pieno rūgšties ir aromatinių bakterijų kultūrų raugai,
- pieną traukinantys fermentai,
- valgomoji druska.

3.4. Specialūs gamybos veiksmai, atliktini nustatytoje geografinėje vietovėje

- Pieno paruošimas ir fermentinis traukinimas. Sūrių gamybai pienas pasterizuojamas ir normalizuojamas taip, kad subrandinto sūrio sausojoje medžiagoje riebalų kiekis atitiktų 3.2 punkte nustatytus reikalavimus. Pienas traukinamas pridėjus fermento, raugų, kalcio chlorido.
- Sutraukos ir sūrio grūdelių apdorojimas. Sutrauka apdorojama mechaniškai iki reikalingo sutraukos gabalėlių didumo, maišoma. Sūrio grūdelių sudarymo metu nuleidžiama 1/3 išrūgų, pašildoma. Po pašildymo sūrio grūdeliai maišomi, kol pasiekia 4–5 mm dydį ir pasidaro neklizingi, sausi ir stangrūs. Sūrio drėgmė turi būti ne daugiau kaip 44 proc.
- Sūrio formavimas ir presavimas. Sūris formuojamas iš klogo. Formavimo procesas trunka 20–25 min., po to klogas pjaustomas į gabalus, kurie rankomis dedami į cilindro formas savaiminiam presavimuisi. Savaiminio presavimosi metu sūriai du arba tris kartus apverčiami. Savaiminis presavimas trunka 20–25 min.

Po savaiminio presavimosi sūriai išimami iš formų, suvyniojami į drėgnas servetėles, kad susiformuotų sūrio žievė, ir vėl sudedami į formas, uždedamas sūrio formos dangtelis. Formos su sūriais sudedamos į presus ir presuojama 1,5–2 val. Sūriai po presavimo išimami iš formų, nuvyniojamos servetėlės, apipjaustomi presavimo metu tarp sūrio formos ir dangtelio susidarę sūrio krašteliai.

- Sūrio sūdymas. Sūriai pasveriami ir sudedami į druskos tirpalą. Po 1,5–2 parų (pagal technologinio proceso eigą ir galimybes) sūriai išgriebiami iš druskos tirpalo, sudedami ant lentynų, apdžiovinami ir sudedami į sūriams nokinti skirtas lentynas, esančias rūsyje, kuriame palaikoma 10–14 °C temperatūra ir 85–94 proc. drėgmė ir natūraliai veisiasi *Penicillium pallidum* Smith mikroskopinis grybas.
- Sūrio nokinimas. Lentynose sūriai, kaip teigė jo gamybos pradininkai, kad nenugulėtų šonų ir išlaikytų formą, vartomi ne vėliau kaip kas penkias paras. Nokinimo metu sūris pasidengia mikroskopinio grybo apnašu, kuris nuplaunamas po 20–30 parų, pagal atliktą vizualinę apžiūrą ir įvertinus organoleptinius sūrio parametrus (skonį, kvapą, konsistenciją). Nuo sūrio paviršiaus nuplaunamos pelėsio apnašos, sūris apdžiovinamas ir padengiamas vaško sluoksniu.

3.5. Specialios produkto registruotu pavadinimu pjaustymo, trynimo, pakavimo ir kt. taisyklės

Siekiant išsaugoti unikalias sūrio savybes, apsaugoti jį nuo apdžiūvimo, kuris atsiranda pažeidus apsauginį parafino sluoksnį, ir dėl jo mažumo (svoris 0,25–0,7 kg) parduodamas tik nepjaustytas.

3.6. Specialios produkto registruotu pavadinimu ženklavimo taisyklės

Etiketėje turi būti aiškiai matomas produkto pavadinimas „Liliputas“, sūrio gamintojo pavadinimas ir Europos Sąjungos ženklas.

4. Glaustas geografinės vietovės apibūdinimas

Sūris „Liliputas“ gaminamas Belvederio kaime – nedideliame Lietuvos kaime Jurbarko rajono savivaldybės teritorijoje, Panemunių regioniniame parke, Nemuno dešiniajame krante, 1 km į vakarus nuo Seredžiaus.

5. Ryšys su geografine vieta

5.1. Geografinės vietovės ypatumai

Belvederis – tai istorinė pienininkystės specialistų kalvė Lietuvoje. 1921 m. dvaro rūmuose buvo įkurta žemesnioji žemės ūkio mokykla, kurioje buvo dėstomos ir pienininkystės disciplinos. Po keleto metų ji reorganizuota į aukštesniąją pienininkystės mokyklą, o 1944 m. – į pienininkystės technikumą. Daugelį metų čia buvo puoselėjamos Lietuvos pienininkų rengimo tradicijos. Per 34 mokyklos (vėliau technikum) gyvavimo metus buvo parengta daugiau kaip 800 pienininkystės specialistų, kurių dauguma patirties sėmėsi 1928 metais pastatytoje seniausioje Lietuvos sūrinėje, kurioje gaminamas „Liliputas“. Sūrių gamybai pienas buvo pašildomas vonioje su pakura, kūrenama malkomis. Separatorius buvo rankinis, sūrių formos medinės. Sūriai buvo plaunami rankiniais šepečiais – žiemą rūsyje, vasarą lauke. Šalia sūrinės buvo ledainė, kurioje sandėliuodavo ledo luitus, atvežtus iš Nemuno upės. Šiuo ledu buvo vėsunami sūrinės rūšiai. Iš pradžių Belvederio sūrinėje buvo gaminami didesni (2,5–3,0 kg) apvalūs puskiečiai sūriai, o nuo 1958 m., kai sūrinė buvo išplėsta, pradėti gaminti nedideli 0,4–0,7 kg sūriai, kuriems iš karto prigiję pavadinimas „Liliputas“. Meistras Jonas Jarušaitis pirmasis išmoko gaminti šį sūrį. Pirmaisiais gamybos metais sūrio buvo sunokinta vos 8 tonos, o po 40 metų gamyba išaugo iki 130 tonų. Belvederio sūrinėje prisiminimui išsaugotos senosios medinės sūrių gamybos formos ir suvenyrinės kartoninės fasavimo dėžutės, XX a. viduryje išleistas atvirukas, kuriame nufotografuoti kubile plaunami sūriai ir kviečiama į karališką puotą paragauti rankomis gaminamų Belvederio sūrių ir kitų gardėsių.

Iki šių dienų „Liliputas“ gaminamas pagal unikalią ir autentišką 1958 m. technologiją. Sūrinės darbuotojų iš kartos į kartą perduodami gamybiniai įgūdžiai ir žinios sudarė sąlygas išlaikyti išskirtinį produkto dydį, juslines savybes ir kokybę.

5.2. Produkto ypatumai

Sūris „Liliputas“ ypatingas tuo, kad yra mažas – sveria tik 0,25–0,7 kg, padengtas vaško sluoksniu, kuris saugo sūrį nuo pažeidimų. Pienarūgštį, gaivų skonį ir kvapą sūris „Liliputas“ įgauna nokdamas mažose galvose vėsiam ir drėgname rūsyje, apgaubtas mikroskopinio grybo *Penicillium pallidum* Smith miceliu. Nokinimo patalpoje ant sienų, lentynų ar lubų mikroskopinio grybo pėdsakų nesimato, tačiau po sūdyimo surikiavus lentynose „Liliputus“ po kelių dienų jie ima panašėti į šilkverpio kokonus. Kad nokinimo metu mikroskopinis grybas nepatektų į sūrio galvos vidų, saugo presavimo metu susidariusi žievė. Žievei suformuoti po savaiminio presavimosi cilindrinėse formose, sūriai

išimami, vyniojami į medvilnės audinio servetėles, gražinami į cilindrinės formas ir presuojami presuose.

Sūriai gaminami tradiciniu, beveik vien rankiniu būdu – klotas pjaustomas, rankomis dedamas į formas, vyniojama į servetėles, vartoma, plaunama, šluostoma ir vaškuojama – per visą gamybos procesą kiekviena sūrio galvutė paimama į rankas daugiau kaip 50 kartų.

5.3. *Priežastinis geografinės vietovės ir produkto, kuriam suteikta SKVN, kokybės ar savybių arba geografinės vietovės ir kurios nors produkto, kuriam suteikta SGN, savybės, gero vardo ar kitos ypatybės ryšys*

Saugomos geografinės nuorodos įregistravimo paraiška grindžiama tradicija, specifiniu gamybos būdu ir reputacija.

Žmonių sąmonėje Belvederis, būdamas pienininkystės mokslo Lietuvoje lopšys, tiesiogiai asocijuojasi su analogo neturinčiu sūriu „Liliputas“, kurio gamybos būdas išliko nuo 1958 m. Belvederio sūrinė šiuo metu yra vienintelė šio unikalaus rankų darbo sūrio gamintoja.

Specifinį skonį ir kvapą sūriui „Liliputas“ suteikia nokinimas mažose galvose, veikiant vidinei mikroflorai ir *Penicillium pallidum* Smith mikroskopiniam grybui, kuris susidaro 4 punkte apibrėžtos geografinės vietovės rūsiuose nuolat palaikant 10–14 °C temperatūrą ir 85–94 proc. drėgmę.

Sūris „Liliputas“ – daugelio šalies ir užsienio parodų eksponatas. Didelį pasisekimą jis turėjo parodose Leipcige, Poznanėje, Zagrebe, Londone, Paryžiuje, Kopenhagoje, Vienoje ir kitur. Tuometinėje Vokietijos Demokratinėje Respublikoje vykusioje parodoje „Agra-76“ sūris „Liliputas“ apdovanotas aukso medaliu. 1984 m. Ugliče TSRS sūrių kokybės apžiūroje-konkurse šiam sūriui paskirtas I laipsnio diplomai. „Liliputas“ apdovanotas aukso medaliu „Lietuvos metų gaminy 2002“ konkurse, kurį organizuoja Lietuvos pramonininkų konfederacija. Tarptautinėje maisto ir gėrimų parodoje „World Food Moscow 2005“ sūris apdovanotas bronzos medaliu, tarptautinėje žemės ūkio ir perdirbamosios pramonės parodoje „Zolotaja osen 2008“ Maskvoje Lietuvos žemės ūkio ministerijos įrengtame šalies nacionaliniame stende puikavosi ir „Liliputas“. Tarptautinėje specializuotoje žemės ūkio, maisto bei pakavimo pramonės įmonių parodoje „AgroBalt 2010“ „Liliputas“ apdovanotas už natūralumą ir ekologiškumą. Apie „Liliputą“ ir pasižventusius jo gamintojus ne kartą rašė Lietuvos spauda (1999–2003 m.).

Nors lyginant su automatizuotų sūrinių produkcija „Liliputo“ savikaina yra du kartus didesnė, šis sūris turi savo ištikimus pirkėjus, vertinančius kokybę, natūralumą ir rankų darbą. Bėgant metams gamybos apimtys išlieka stabilios.

Nuoroda į paskelbtą specifikaciją

Produkto specifikacija

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)



■ Europos Sąjungos
leidinių biuras
L-2985 Liuksemburgas
LUXEMBURGAS

LT